

Perspektive tiskanih medija u Hrvatskoj

Daničić, Marijana

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:660828>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

Završni rad br. 104/NOV/2018

Perspektive tiskanih medija u Hrvatskoj

Marijana Daničić, 0491/336

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

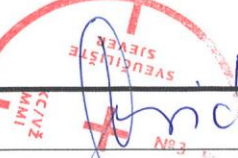
ODJEL	Odjel za novinarstvo		
PRISTUPNIK	Marijana Daničić	MATIČNI BROJ	0491/336
DATUM	29. 1. 2018.	KOLEGIJ	Napredno praktično novinarstvo: tiskani mediji
NASLOV RADA	Perspektive tiskanih medija u Hrvatskoj		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Perspectives of print media in Croatia		
MENTOR	dr. sc. Lidija Dujić	ZVANJE	docentica
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. doc. dr. sc. Boris Beck 2. doc. dr. sc. Magdalena Najbar-Agičić 3. doc. dr. sc. Lidija Dujić 4. doc. dr. sc. Irena Radej Miličić 5. _____		

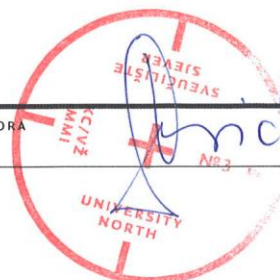
VŽKC

MMI

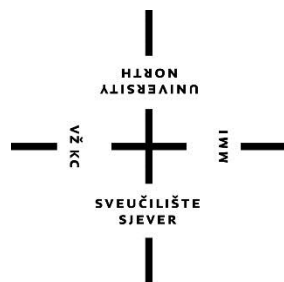
Zadatak završnog rada

BROJ	104_NOV_2018
OPIS	Završni rad razmatra perspektive tiskanih medija u Hrvatskoj kako bi istražio tezu o kraju dnevnih novina koje će zamijeniti njihova online izdanja i budućnosti tiska u specijaliziranim časopisima. Za tu je svrhu provedeno anketno ispitivanje navika čitanja novina među studentima novinarstva Sveučilišta Sjever, ali i ostalim građanima. Na temelju rezultata ankete u radu se komparativno analiziraju primjeri najčitanijih dnevnika, tjednika i mjesečnika - od naklade i sadržaja do poštivanja standarda profesionalnog novinarstva. U radu je potrebno: 1. Izložiti kratak pregled povijesti hrvatskog novinarstva s naglaskom na status tiskanih medija. 2. Objasniti metodologiju i rezultate anketnog istraživanja. 3. Komparativno analizirati izabrane primjere najčitanijih dnevnika, tjednika i mjesečnika. 4. Osvrnuti se posebno na poštivanje standarda profesionalnog novinarstva. 5. Definirati zaključke na temelju provedenih istraživanja.

ZADATAK URUČEN	31.1.2018	POTPIS MENTORA	

Sveučilište Sjever

Odjel za novinarstvo

Završni rad br. 104/NOV/2018

Perspektive tiskanih medija u Hrvatskoj

Studentica

Marijana Daničić, 0491/336

Mentorica

Lidija Dujić, doc. dr. sc.

Koprivnica, siječanj 2018.

Predgovor

Povijest hrvatskog novinarstva svjedoči dugotrajnoj borbi za pokretanje samostalnih novina kao i borbi za izgradnju hrvatskoga standardnog jezika. Tisak je zabranjivan, sloboda govora i izražavanja bila je ograničena, a novinari progonjeni i kažnjavani. Unatoč brojnim promjenama i pozitivnim pomacima, novinari ni danas nemaju potpunu slobodu izražavanja, uglavnom se objavljuju oni sadržaji koji su u skladu s državnom politikom, a najuspješnijim se smatraju politički podobni novinari. Posljedice neoliberalnog kapitalizma i naglog razvitka tehnologije početkom dvadeset i prvog stoljeća u medijskom su prostoru možda najvidljivije na primjeru tiska – od respektabilnih naklada (još) devedesetih godina dvadesetog stoljeća tržište dnevnih novina danas je upola manje, odnosno svake se godine prosječno smanjuje za desetak posto. Internetski portali s lako dostupnim i besplatnim sadržajima bilježe istodobno znatno veću posjećenost.

Kako bismo razmotrili perspektive dnevnih, tjednih i mjesečnih tiskovina u Hrvatskoj, za potrebe ovoga završnog rada provedeno je anketno ispitivanje među studentima novinarstva Sveučilišta Sjever, ali i ostalim građanima pod nazivom *Ispitivanje navika čitanja novina* te su potom analizirani sadržaj, naklada i poštivanje standarda profesionalnog novinarstva u izabranim (najčitanim) primjerima dnevnika, tjednika i mjesečnika. Na temelju istraživanja zaključuje se kako će tiskani mediji, prvenstveno dnevne novine, postupno izgubiti utrku s elektroničkim medijima dok bi na tržištu tiskovina mogli opstati specijalizirani (tjedni i mjesečni) časopisi.

Sažetak

Razvitak hrvatskog tiska kasni za ostatkom Europe i svijeta, a započinje u 17. stoljeću, kada hrvatski književnik i nakladnik Pavao Ritter Vitezović izdaje publicističke spise i kalendare. S obzirom na činjenicu da se Hrvatska stoljećima nalazila u sastavu drugih država, i tisak je bio na meti državnih vlasti, plijenjen je i zabranjivan, a novinari progonjeni i kažnjavani. Prve novine tiskane su na latinskom i njemačkom jeziku, zatim su izlazile dvojezične novine, koje su uz hrvatske vijesti sadržavale i one na njemačkom ili pak talijanskom jeziku. Hrvatski narodni preporod doba je nacionalnog buđenja i borbe, kako za izgradnju hrvatskog jezika, tako i za pokretanje tiskovina na narodnom jeziku. Kraj 19. stoljeća u Hrvatskoj obilježava stranačko novinarstvo, čiji početak označava dnevnik *Pozor*, koji kasnije pod imenom *Obzor* na medijskoj sceni opstaje punih 80 godina. U doba Prvoga i Drugoga svjetskog rata tisak je zabranjivan, podvrgnut vojnoj cenzuri te najčešće korišten u propagadne svrhe, no ostaju i pojedini informativni listovi. Potpuna sloboda tiska donosi zrelo novinarstvo, ali demokracija, urbanizacija i porast postotka obrazovanog i pismenog stanovništva postupno pridonose razvoju tabloidizacije i senzacionalizma jer se tiskovine prilagođavaju ukusu najširih slojeva društva.

Živimo u stoljeću obilježenom ubravnim razvojem tehnologije, privatizacijom novinskih kuća, ali i izrazito nepovoljnim položajem medijskih djelatnika. Komparativnom analizom sadržaja, naklade i poštivanja standarda profesionalnog novinarstva dvaju najčitanijih dnevnih, tjednih i mjesečnih tiskovina, potvrđena je hipoteza istraživanja, kako će dnevne novine u potpunosti zamijeniti portali, dok je budućnost tiska u specijaliziranim časopisima.

Ključne riječi: povijest hrvatskog novinarstva, standardi profesionalnog novinarstva, tiskani mediji

Popis korištenih kratica

AZTN	Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja
EPH	Europapress Holding
GL	Gloria
HGK	Hrvatska gospodarska komora
JL	Jutarnji list
KPJ	Komunistička partija Jugoslavije
NDH	Nezavisna Država Hrvatska
NG	National Geographic
NL	Novi list
NOP	Narodnooslobodilački pokret
NYT	The New York Times
VL	Večernji list

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Kratak pregled povijesti hrvatskih novina.....	2
2.1. Hrvatsko stranačko novinarstvo	3
2.2. Uloga tiska u Prvom svjetskom ratu i međuraću.....	4
2.3. Položaj tiska u Drugom svjetskom ratu.....	5
2.4. Popularni tisak (ženski, omladinski, humoristički).....	6
2.5. Sloboda tiska i tabloidizacija medija.....	8
3. Anketno istraživanje	11
3.1. Analiza rezultata istraživanja	11
3.1.1. Čitalačke navike studenata novinarstva Sveučilišta Sjever	12
3.1.2. Čitalačke navike građana.....	17
4. Perspektive hrvatskih tiskovina – komparativna analiza dnevnika, tjednika i mjesečnika	23
4.1. Standardi profesionalnog novinarstva	23
4.1.1. Analiza dnevnika: Jutarnji list i 24sata.....	25
4.1.2. Analiza tjednika: Gloria i Story	30
4.1.3. Analiza mjesečnika: Cosmopolitan i National Geographic.....	35
5. Zaključak	40
6. Literatura	43

1. Uvod

Ovaj završni rad razmatra perspektive dnevnog, tjednog i mjesečnog tiska u Hrvatskoj na temelju *online* ankete, kako bi istražio hipotezu o kraju dnevnih novina, koje će zamijeniti njihova *online* izdanja, i budućnosti tiska u specijaliziranim časopisima. Svrha rada jest teorijski i praktično analizirati hrvatski tisak: (1) uvidom u njegov položaj i značenje tijekom ključnih povijesnih razdoblja te (2) komparativnom analizom dvaju najčitanijih dnevnika, tjednika i mjesečnika prema rezultatima dobivenim na temelju *online* upitnika, odnosno – ankete provedene među studentima novinarstva Sveučilišta Sjever u Koprivnici i među građanima. Ankete su provedene u razdoblju od deset dana (27. ožujka 2017. – 5. travnja 2017.) te sadrže 9 identičnih pitanja, od kojih prva 3 služe za kreiranje profila konzumenata medijskog sadržaja, a preostalih 6 za utvrđivanje čitateljskih navika. Upitnik namijenjen studentima novinarstva Sveučilišta Sjever ispunilo je ukupno 27 ispitanika, a drugi, namijenjen građanima ispunio je 101 ispitanik. Cilj rada jest potvrditi hipotezu – istražiti perspektive opstanka ovih tiskovina s obzirom na njihov sadržaj, naklade i poštivanje standarda profesionalnog novinarstva.

Prvi dio rada čini kratak pregled povijesti hrvatskog novinarstva u kojemu su opisani razvitak i položaj tiskovina važnih za određeni povijesni period – od preteča svih novina (kalendari i letci), preko prvih periodičkih novina (*Ephemerides Zagabienses*, tiskanih na latinskom jeziku) i njemačkojezičnih listova do prvih novina na hrvatskom jeziku (*Kraglski Dalmatin*, tiskanih u dva stupca, hrvatskom i talijanskom)... Drugi dio rada donosi rezultate istraživanja navika čitanja tiskovina provedenog pomoću dva *online* upitnika koja sadrže identična pitanja, a razliku isključivo čini identitet ispitanika: u prvoj su anketi sudjelovali studenti novinarstva Sveučilišta Sjever, a u drugoj građani. Na temelju dobivenih rezultata izabrani su primjeri najčitanijih hrvatskih tiskanih medija za analizu: (1) dnevni: *Jutarnji list* i *24sata*, (2) tjedni: *Goria* i *Story* te (3) mjesečni: *Cosmopolitan* i *National Geographic*, koji su zatim opisani i analizirani pomoću grafičkih prikaza. Treći dio rada obuhvaća komparativnu analizu spomenutih tiskovina za mjesec lipanj 2017. godine: dnevne novine (12. lipanj 2017.), tjedne novine (od 5. do 11. lipnja 2017.) te mjesečni tisak (lipanj 2017.). Ispitana je njihova naklada (na temelju podataka Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja i Hrvatske gospodarske komore), sadržaj i mjera u kojoj su poštivani standardi profesionalnog novinarstva: istinitost, poštenje, točnost, uravnoteženost i nepristranost.

2. Kratak pregled povijesti hrvatskih novina

Hrvatsko novinstvo razvilo se kasnije u odnosu na ostatak Europe i svijeta. Krajem 17. stoljeća Pavao Ritter Vitezović izdavao je publicističke spise, kalendare i letke u tiskari osnovanoj „novcem privatne zadužbine“ (Najbar-Agičić 2015: 55-58) te vodio zemaljsku tiskaru u Zagrebu, gdje su tiskani saborski zaključci. Prve periodičke novine u Hrvatskoj, *Ephemerides Zagradienses*, tiskane su na latinskom jeziku i izlazile su jednom tjedno na četiri stranice. Zadužen za izdavaštvo bio je Antun Jandera, no nije poznato tko je pisao novinske tekstove niti tko ih je uređivao. U pretpreporodno doba novine su izlazile na latinskom ili njemačkom jeziku, a uvjeti za izdavanje bili su izrazito nepovoljni, zbog stanja u zemlji, broja stanovnika (ne)zainteresiranih za novine, niske razine pismenosti te nedostatka novinara i urednika. Prve novine tiskane na hrvatskom jeziku, *Kraglski Dalmatin*, bile su dvojezične, a izdavane su u dva stupca, na talijanskom i hrvatskom jeziku. Izlazile su tjedno, u Zadru s nakladom od 500 do 1000 primjeraka. Uz vijesti iz zemlje i francuskog imperija donosile su službene obavijesti i gospodarski sadržaj, i ono najvažnije, imale su utjecaj na buđenje hrvatske nacionalne svijesti uz prosvjetiteljsku i propagandnu ulogu (Najbar-Agičić 2015: 55-58). U području izdavaštva i borbe za pokretanjem novina na hrvatskom jeziku i pismu posebno se istaknuo Ljudevit Gaj. Nekoliko godina nakon odobrenja za njihovo pokretanje uložio je svu svoju imovinu kako bi realizirao cilj. *Novine horvatzke* i *Danicza* počele su izlaziti početkom 1835., donosile su vijesti o političkim događajima, a *Danicza* poučne i zabavne priloge. Naklada je iznosila oko 500 primjeraka za pretplatnike. Ime su promijenile osam puta, a od 1861. nose naziv *Narodne novine* (Najbar-Agičić 2015: 66-67). Po proglašenju slobode tiska 1848. u Habsburškoj se Monarhiji javila potreba za čitanjem dnevnih novina među građanima. Počinju izlaziti stranački listovi, među kojima su najznačajniji bili *Saborske novine*, *Slavenski Jug*, *Südslawische Zeitung* i *Jugoslavenske novine*. *Saborske novine* bile su prve stranačke novine u Hrvatskoj s izvještajima o radu Hrvatskog sabora i raspravama saborskih zastupnika. *Slavenski Jug* bio je glasilo liberalno orijentirane skupine – *Slavenska lipa*, koje je ujedinjavalo predstavnike hrvatskog narodnog preporoda. Prvotno je izlazio tri puta tjedno, a potom kao dnevnik. *Prijatelj puka* bio je njegov tjedni prilog namijenjen širim društvenim slojevima, a različita je politička pitanja obrađivao na popularan način kao pokušaj približavanja narodu. *Südslawische Zeitung*, izlazi od početka 1849., tri puta tjedno na njemačkom jeziku s ciljem upoznavanja svijeta sa zahtjevima Južnih Slavena te međusobnog povezivanja južnoslavenskih naroda. Karakterizirale su ga liberalna i oporbena orijentacija prema austrijskoj vladi. *Jugoslavenske* su novine pokrenute 1850. kao dnevnik iste orijentacije i načina obrade tema poput *Südslawische Zeitung* a i *Slavenskog Juga*. Najmanja naklada i najkraći vijek izlaženja obilježili su *Saborske novine* dok

su preostale novine imale nakladu od 800 do 1000 primjeraka, a najdulje su opstale *Südslawische Zeitung* (do 1852.) kao jedine oporbene novine u Hrvatskoj (Najbar-Agičić 2015: 76-79; 81-82). Prema Vladi Švoger, voditeljici Odjela za hrvatsku povijest 19. stoljeća Instituta za povijest u Zagrebu, spomenuti su listovi slobodu tiska shvaćali kao prirodno pravo naroda, a njegova sloboda vezana je bila uz slobodu mišljenja: „Na istraživanje me potaknula spoznaja da su uredništva navedenih listova bila svjesna višestruke uloge novina kao javnog medija i svjesno su nastojala utjecati na oblikovanje javnoga mnijenja. (...) Sloboda tiska u tim se listovima usko povezuje sa slobodom mišljenja i izražavanja misli, a katkad se dovodi u tijesnu vezu i sa slobodom udruživanja. U tom su kontekstu uredništva i suradnici tih listova bili uklopljeni u liberalni diskurs i njemu imanentno tumačenje ishodišta slobode tiska. (...) Najviše članaka o ulozi novina kao javnoga medija u društvu i o različitim aspektima njihova djelovanja nalazimo u *Südslawische Zeitungu*, a najmanje u *Saborskim novinama*, što je i razumljivo uzme li se u obzir duljina izlaženja tih listova, političke okolnosti u kojima su izlazili te odnos prema vladajućim krugovima u Habsburškoj Monarhiji.“ (<http://hrcak.srce.hr/12790>) U razdoblju 1835.-1855. u hrvatskom se novinstvu dogodio značajan preokret. „Posve politički pasivna sredina prerasta u moderno politizirano društvo. Vrlo je važna bila potpuna afirmacija hrvatskog jezika, koji je od pučkog govora viših slojeva društva prerastao u jezik visoke kulture i politike. Tu se uloga novinstva može smatrati apsolutno presudnom. Tada se u Hrvatskoj pojavljuju i prvi književni i znanstveni časopisi, primjerice književni i kulturni časopis *Kolo*, pokrenut 1842. u Matici ilirskoj.“ (Najbar-Agičić 2015: 82)

2.1. Hrvatsko stranačko novinarstvo

Kraj 19. i početak 20. stoljeća u Hrvatskoj je obilježilo stranačko novinarstvo. „Pojam stranačko novinstvo podrazumijeva pojavu novina izravno povezanih s konkretnim političkim opcijama. Te su novine uglavnom namijenjene pristašama konkretne političke stranke koji vjeruju njima, a ne vjeruju novinama protivne političke opcije.“ (Najbar-Agičić 2015: 113) "Tjednik, a potom dnevnik *Pozor* označava početak razvoja hrvatskog stranačkog novinarstva, koji teče do Prvog svjetskog rata. Mijenja nekoliko imena i mjesta izlaženja zbog političkih pritisaka, dok se konačno nije pojavio u Zagrebu 1. kolovoza 1871. kao dnevnik *Obzor*. Ovaj list je narednih nekoliko desetljeća bio najistaknutiji i najveći list u Hrvatskoj (...).“ (Vilović 2007: 19) Njegov izdavač i urednik bio je Edvard Vrbanić. List je sadržavao političke tekstove te vijesti o domaćim i svjetskim zbivanjima, a okupljao je protivnike apsolutizma i ljude različitih političkih uvjerenja. U početku je bio glasilo Narodne stranke, no od 1861. postaje glasilom Narodne liberalne stranke. Prestao je izlaziti 1869. kada je zabranjena distribucija lista u

Hrvatsku putem pošte. Nakon *Pozora*, glasilo Narodne stranke postaje *Zatočnik*, a potom *Branik*, koji će nešto kasnije izlaziti pod imenom *Obzor* kao najistaknutiji list u Hrvatskoj s nakladom od 1400 primjeraka. Izlazio je sveukupno 80 godina (Najbar-Agičić 2015: 116-118). „Iako u 19. stoljeću dolazi do procvata i ubrzanog razvoja tiska, postojali su udari na njegovu slobodu u pojedinim razdobljima kao i kažnjavanje novinara te zabrane tiskovina. Urednik *Obzora* i prvak hrvatskih neovisnih novinara, dr. Šime Mazzura ocijenio je, da je to razdoblje prema slobodi tiska „najokrutnije u Europi“ i „ruglo XIX. stoljeća“ (Vilović 2007: 21). Početkom 20. stoljeća, u ugarskom dijelu Monarhije, na Sušaku je izlazio list *Hrvatska sloga*. S obzirom na to da je list financijski slabo poslovao, izdavači su tražili novoga glavnog urednika. Hrvatski političar i publicist Frano Supilo obavljao je urednički i novinarski posao u tjedniku *Crvena Hrvatska*, čiji je cilj bilo ujedinjenje hrvatskih zemalja na temelju državnog i narodnog hrvatskog prava. U to vrijeme dobio je poziv za uređivanje *Hrvatske sloge*. Preuzeo je list i predložio promjenu naziva u *Novi list* (u daljnjem tekstu NL), a prvi je broj izašao 2. prosinca 1900. Supilo je NL pretvorio u „glavno hrvatsko glasilo na početku XX. stoljeća“ (Vilović 2007: 83) koje se moglo mjeriti s tadašnjim europskim i svjetskim tiskovinama jer je prema svim obilježjima imao odlike ozbiljnog informativnog glasila. Koristio je brodove i željeznicu za distribuciju, što je rezultiralo najvećom nakladom u Hrvatskoj. Ukoliko uzmemo u obzir odabir rubrika, objavljene priloge, izgled naslovne stranice, poštivanje standarda profesionalnog novinarstva, primijetit ćemo da je nalikovao vodećim američkim dnevnim novinama *The New York Times* (u daljnjem tekstu NYT), (Vilović 2007: 83-88). Gordana Vilović, profesorica na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu, kratko se osvrnula na povijest i usporedila naslovnice i rubrike ovih dvaju tiskovina kako bi pokazala da profesionalnost u struci nije privilegija samo velikih svjetskih tiskovina. Analiza NL i NYT objavljenih 2. siječnja 1900. pokazala je kako i prvi i drugi list imaju jednake kriterije u objavi i vrednovanju vijesti. „Čitamo li pažljivo sve priloge i tekstove NL-a i NYT-a, koji se, kako je spomenuto ranije, razlikuju najviše po broju stranica, nalazimo na mnoge sličnosti u rubriciranju lista i rasporedu sadržaja. (...) Razlikuju se jedino prema broju stranica, što je za NYT četrnaesta, a za NL četvrta stranica...“ (Vilović 2007: 87-90; 99).

2.2. Uloga tiska u Prvom svjetskom ratu i međuraću

U doba prije izbijanja Prvoga svjetskog rata stupanjem na snagu Zakona o štampi 1907. i ukidanjem obveze jamčevine za pokretanje novina omogućen je razvoj informativnog tiska. *Obzor*, koji je ranije funkcionirao kao stranački list, postaje politički dnevnik, donosi aktualne događaje i uvodi nove rubrike. Uređivanje lista preuzeo je Milivoj Dežman, a na polju političkih reportaža istaknula se prva hrvatska novinarka Marija Jurić Zagorka. Prve u potpunosti

informativne novine u Hrvatskoj bile su *Novosti* pokrenute 1907., a izvještavale su o sportu i vijestima senzacionalističkog tipa. Godine 1912. pojavljuje se *Jutarnji list* (u daljnjem tekstu JL), no poseban značaj dobiva tek u međuraću. Tijekom Prvoga svjetskog rata uloga tiska svedena je na „stvaranje poželjnog raspoloženja čitateljstva“ (Najbar-Agičić 2015: 134) izvještavanjem o zločinima protivničke strane pod krinkom domoljublja. Objavljivanje informacija o ratnim ishodima te izvještavanja s bojišta nastojala su se spriječiti zabranom pristupa novinarima u blizinu fronte. U Hrvatskoj je formalno ukinuta sloboda tiska dok je novinstvo podvrgnuto strogoj kontroli i vojnoj cenzuri. Službeno je ostavljen jedino informativni tisak: *Obzor*, *Novosti*, JL i *Riječki novi list* (Najbar-Agičić 2015: 130-136). Proglašenjem Šestosiječanjske diktature 1929. nastupa dosad najnepovoljnije razdoblje za razvoj hrvatskog tiska. „Promijenjen je i Zakon o štampi, što je omogućilo uvođenje preventivne cenzure. Josip Horvat tvrdi, da je kralj korumpirao pojedine listove i novinare. (...) Dolazilo je i do fizičkog stradavanja novinara, sudskih presuda i zatvorskih kazni“. (Najbar-Agičić 2015: 145) „Zakon Kraljevine SHS o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi, skraćenog naziva Zakon o državi, kojim su ukinute osobne slobode građana, kritičko pisanje i mišljenje građana, ubraja se u red prvih totalitarnih zakona u Europi, a slijedili su ga fašistički zakoni narednih godina.“ (Vilović 2007: 28)

2.3. Položaj tiska u Drugom svjetskom ratu

„Preuzimanjem vlasti 10. travnja 1941. ustaški aktivisti su najprije preuzeli Radio-Zagreb da bi preko njega proglasili uspostavu Nezavisne Države Hrvatske (u daljnjem tekstu NDH). Zatim su preuzeli vodeće novinske kuće, ukinuli predratne listove i pokrenuli svoje.“ (<https://hrcak.srce.hr/file/65254>) Vijesti o izbijanju rata prvi je donio JL, a zatim *Obzor*. Nakon proglašenja NDH, tisak se nalazio u nadležnosti Hrvatskog državnog novinskog ureda direktno podvrgnutog vladi NDH. Cilj je bila zabrana svih listova, koji nisu izvještavali o situacijama s bojišta kako se zahtijevalo, i koji nisu bili proustaški. Otpušteni su i progonjeni svi nepodobni novinari, a zakonska regulativa određivala je uvjete njihova rada. Službeni tisak bio je *Hrvatski narod* kao glasilo ustaškog režima koji je veličao politiku NDH. Izdavao ga je Mile Budak, a glavni urednik bio je Tias Mortigija. Uz spomenuti *Hrvatski narod* ostali važni listovi u doba NDH bili su NL, kasnije *Nova Hrvatska*, *Hrvatski list*, *Spremnost*, vodeći tjednik ustaškog pokreta, *Nedjeljne viesti*, satirički listovi *Vrabac* i *Šilo* i dr. *Hrvatski se narod* koristio senzacionalističkim naslovima, grafičkom stilizacijom i upadljivim bojama. *Nova Hrvatska* je za razliku od *Hrvatskog naroda* bila namijenjena široj publici, a ustaška je orijentacija bila slabije izražena. Među tjednicima najvažniji je bio *Spremnost*. *Nedjeljne viesti* bile su važan informativni list s tjednim izlaženjem pod uredništvom Antuna Šende i Antuna Jedvaja, a

izdavalo ga je Hrvatsko novinarsko društvo. Satirički listovi *Vrabac* i *Šilo* donose bitne političke poruke s karikaturnim prikazima. Komunistička partija Jugoslavija (u daljnjem tekstu KPJ) izdavala je tiskovine koje su činile propagandno oružje KPJ. Izdavani su ilegalno na područjima pod kontrolom ustaških vlasti ili na područjima gdje su kontrolu preuzele partizanske vlasti. KPJ je bila predvodnica Narodnooslobodilačkog pokreta (u daljnjem tekstu NOP), a listovi su izlazili u izdanju KPJ, Jedinstvene narodnooslobodilačke fronte i Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske – *Vjesnik* i *Naprijed* ili ih je izdavao Glavni štab narodnooslobodilačke vojske Hrvatske – *Partizan* i *Narodni vojnik*. *Politički vjesnik* izašao je u lipnju 1940. u Zagrebu, a namijenjen je bio široj čitateljskoj publici, nije pretjerano spominjao Partiju i izlazio je tjednom dinamikom pod uredništvom Mladena Ivekovića. Tijekom 1940. izlazio je tjedno pod imenom *Politički vjesnik*, zatim 1941. mijena naziv u *Vjesnik radnog naroda*. Prvi brojevi *Vjesnika* pisani su pisačim strojevima i umnožavani u nakladi od tek nekoliko stotina primjeraka. Svi su tekstovi bili anonimni i pod kontrolom Agitpropa, partijskog odjela za agitaciju i propagandu i pod vodstvom Centralnog komiteta Komunističke partije. Nakon završetka Drugoga svjetskog rata, Hrvatska se nalazila u sastavu Federativne Narodne Republike Jugoslavije unutar koje je činila zasebnu republiku te je uveden komunistički režim, a tiskovine su kao i novinari trebali služiti i raditi u interesu Partije. Ukinut je oporbeni tisak, a opstali su listovi koji su u vrijeme NOP-a bili pod nadzorom KP: *Vjesnik*, *Slobodna Dalmacija*, *Glas Istre* i *Glas Slavonije*. Tisak je slobodan bio jedino formalno, Zakonom o štampi 1945. jamčila se sloboda štampe, govora, udruživanja itd., no istina je bila daleko od toga, jer su sve tiskovine bile pod kontrolom Agitpropa i ureda za kontrolu tiska i izdavačke djelatnosti. Vlastima je najviše smetao katolički tisak, što je rješavano uskraćivanjem papira i konfiskacijom tiskarskih strojeva. Poboljšanjem odnosa Jugoslavije i Vatikana sredinom 20. stoljeća dolazi do njegova povoljnijeg položaja, a tada s izlaženjem započinju *Glas koncila*, 1962. i list za mlade *Mali koncil* (Najbar-Agičić 2015: 161-163).

2.4. Popularni tisak (ženski, omladinski, humoristički)

Popularni se tisak razvija kao posljedica prodiranja zapadne kulture. Namijenjen je širokom krugu čitatelja, a preduvjet za njegov nastanak jesu urbanizacija, industrijalizacija te porast postotka pismenog stanovništva. Tu se ističu hrvatski ženski listovi, omladinski tisak te humoristički i zabavni listovi. Prvi humoristički list *Podravski jež* objavljen je 1862. u Varaždinu, a uslijedio je *Zvekan* osnovan 1867. (<https://evarazdin.hr/nasim-krajem/prije-150-godina-u-varazdinu-izasle-prve-satiricke-novine-u-hrvatskoj-118109/>) Dominantni sadržaji bili su politički tekstovi s humorističkim priložima u stihovima ili prozom u dijalozima. Bila su to

ideološka glasila određenih stranaka, a uglavnom su izdavani u pravaškim krugovima. Godine 1901. izlazi *Satir*, 1906. *Koprive* (sve do Drugoga svjetskog rata) te također među poznatijima, *Duje Balavac* u Splitu, 1908. Među zabavnim listovima pokrenutim 1950.-ih ističe se nekoliko časopisa u izdanju kuće *Vjesnik*: revija za film i televiziju *Arena*, revija za televiziju, radio, film i kazalište *Studio*, magazin za slobodno vrijeme *Vikend*, modna revija *Svijet*, časopis za mlade *Plavi vjesnik*, revija za muškarce *Start* i *Sportske novosti*. Tijekom 20. stoljeća javljaju se i ženski listovi na hrvatskom jeziku, a nastojali su voditi rasprave o ženskim problemima i temama te ulozi žena u društvu. Ciljana publika bila je obrazovana, osviještena i jugoslavenski orijentirana žena kao prikaz idealne žene koja promišlja o vlastitom društvenom položaju. Godine 1918. izlazi *Jugoslavenska žena* pod uredništvom Zofke Kveder Demetrović. U listu su korištena dva pisma (ćirilica i latinica) i tri jezika (hrvatski, srpski i slovenski). Dominirale su rasprave o ženskim političkim pitanjima, objavljujuna su pisma čitateljica, dok su teme lista bile majčinstvo, obitelj i svakodnevni život. Pojavili su se i ženski katolički mjesečnici: *Ženska misao – list za prosvjetu, socijalni rad i organizaciju* izlazio je u Zagrebu u periodu 1919.-1921., a karakteriziralo ga je zalaganje za žensko pravo glasa i otvorenost prema modernom društvu. Njemu sličan bio je časopis *Za vjeru i dom*, no suprotno *Ženskoj misli* zastupao je antimodernističke tendencije i izrazito konzervativna stajališta po pitanju položaja žena. Sadržaj *Ženskog lista* pokrenutog 1925. činile su tipične ženske teme: moda, brak, kućanstvo, djeca, moral i zabava. Po odlasku urednice Marije Jurić Zagorke list mijenja ime u *Hrvatski ženski list* (Najbar-Agičić 2015: 147-150; 170-175). Početkom tridesetih godina 20. stoljeća na medijskoj se sceni pojavljuje i prvi moderni magazin u Hrvatskoj, *Svijet*. Pokrenut je 6. veljače 1926., a sadržavao je tekstove o modi, umjetnosti, glazbi, sportu, filmu, kazalištu te ostalim aktulanim životnim područjima. Prvi urednik i dizajner Otto Antonini, list je uređivao u *Art deco* stilu, po čemu je časopis postao svjetski poznat (Najbar-Agičić 2015: 143). U njemu je popraćen i početak emitiranja radiostanice Zagreb u svibnju 1926., što upućuje na kvalitetu sadržaja novina i povezanost s drugim medijima toga doba, što je zanimljivo s obzirom na to da je riječ o razdoblju s početka 20. stoljeća. „U svibnju 1926. počela je emitirati radiostanica u Zagrebu. *Svijet* je u broju 14, od 8. svibnja 1926. najavio taj veliki događaj, prepoznajući u tome mogućnost da će „najneimućniji među nama moći slušati dobre glazbene priredbe“ (...) *Svijet* je pažljivo bilježio sve što se događa s novim medijem – radijom. (...) *Svijet* je uveo i posebne priloge u povodu iznimno važnih i tragičnih događaja“. Jedan od tragičnih događaja bilo je ubojstvo zastupnika HSS-a Stjepana Radića 1928. u Narodnoj skupštini. Iz toga se zaključuje kako je *Svijet* pratio svjetska zbivanja i trendove pa ga je moguće usporediti s magazinima koji su tada postojali u razvijenijim zemljama (Vilović 2007: 130-132). Nadalje, osamdesete su godine prošlog stoljeća obilježili omladinski listovi. Godine 1982. pokrenut je tjednik *Danas* kao

pokušaj objektivnog novinarstva, a njegov prvi urednik bio je Joža Vlahović. Naklada je dosegla 150000 primjeraka te se smatra da su preko *Danasa* postavljeni novi standardi profesionalnog novinarstva u medijskom prostoru Jugoslavije. Drugi značajan list osamdesetih godina u Hrvatskoj bio je tjednik *Polet*, a izlazio je u razdoblju 1976.-1990. U doba njegove najveće popularnosti, naklada je dosegla preko 80000 primjeraka. Bio je to list Saveza socijalističke omladine Hrvatske u kojem su svoju novinarsku karijeru započeli mnogi danas poznati novinari, znanstvenici i književnici (Najbar-Agičić 2015: 177-179). *Polet* se spominje kao nova pojava na hrvatskoj medijskoj sceni jer se temama, načinom pisanja i prezentiranjem sadržaja razlikovao od ondašnjih hrvatskih časopisa, što u članku *Koncepcijska ishodišta i kadrovska povezanost zagrebačkog Poleta i koprivničkog LOK-a*, navodi Željko Krušelj, novinar i publicist: „Bitna razlika između novopokrenutog *Poleta* i ranijih listova, koji su bili bliži časopisnom, nego novinskom pristupu, ogledala se u aktualnosti tema, kritičnosti prema društvenoj zbilji i naglašenoj polemičnosti. Zbog toga je i dominirao reportažni i razgovorni način prezentiranja sadržaja, u čemu je važnu ulogu imao i „jezik ulice“, ponekad, i to svjesno, na samom rubu vulgarnosti. Jednako je važan bio i izbor tema, koje su se puno više od svih dotadašnjih omladinskih glasila bavile svakodnevicom mlade generacije. (...) U suočavanju sa specifičnim interesima i problemima mlade generacije bio je *Poletov* ključ uspjeha, koji je brzo izašao iz uobičajenih okvira omladinske organizacije. (...) Mladi je čovjek, dakle, iz sasvim pragmatičnih razloga težio demokratizaciji društva i slobodi kao svom svjesnom odabiru, shvaćenim puno šire od prakse totalitarnog komunističkog sustava.“ (<http://hrcak.srce.hr/148953>) List se formalno nije protivio tadašnjem političkom sistemu, iako je ispoštovana svaka forma za objavljivanje tekstova za koje se znalo da moraju biti objavljeni. Također, čitatelji su znali kakav je stav uredništva, što se moglo iščitati između redaka. „List se tijekom svog izlaženja nije protivio teorijskoj razini samoupravnog modela, kao i zadanom državnom okviru, zaklinjući se u revolucionarne vrijednosti, redovno isticane uoči svih državnih blagdana, godišnjica i važnijih partijskih i omladinskih skupova. No, gotovo svaki tekst koji se bavio konkretnim problemima dokazivao je kontroverznost i neodrživost takve, političkom prisilom oblikovane zajednice. Drugim riječima, *Polet* se, kao i svi lokalni omladinski listovi, stalno zaklinjao u Tita, a na njegovim se stranicama između redova iščitavalo da je titoizam već u podmakloj fazi raspadanja.“ (<http://hrcak.srce.hr/148953>)

2.5. Sloboda tiska i tabloidizacija medija

Potpuna sloboda tiska donosi zrelost novinstva, a ulogu kontrole vlasti preuzima vlasništvo medija. Demokracija, urbanizacija te porast obrazovanog i pismenog stanovništva pridonijeli su

razvoju tabloida i senzacionalističkog pisanja, što uzrokuje prilagodbu tiskovina ukusu najširih slojeva društva kao i poplavu *žutog tiska* na tržištima, čija je posljedica tabloidizacija. Tabloidi su novine manjega novinskog formata, koji se koristi od sredine 19. stoljeća (Najbar-Agičić 2015: 180-182; 187-190). Danas su važan dio novinarstva, koji uključuje čak i novine kakve su *Christian Science Monitor* i *Newsday*, jednako kao i *National Enquirer* i druge visoko nakladne tjednike.“ (<http://hrcak.srce.hr/19270>) Poznati tabloidi u svijetu jesu *National Enquirer*, *Globe*, *Daily Mail*, *News of the World* i drugi dok se *Slobodni tjednik* veže uz početke tabloidizacije u Hrvatskoj. Javlja se početkom 1990., a njegov pokretač bio je Marinko Božić. Poticao je govor mržnje te izazivao međunacionalne napetosti. Prema Gordani Vilović: „Uredništvo ST-a samo je odredilo svoj list kao tabloid, što odgovara britanskoj definiciji tabloida u odnosu na *broad-sheet* novine. No, za razliku od svjetskih tabloida, *ST* je objavljivao uglavnom političke sadržaje, što je i razumljivo jer je izlazio u vrijeme raspada Jugoslavije i početaka rata u Hrvatskoj. Teme su bile intrigantne, bombastično plasirane, velikih senzacionalističkih naslova, pa ne začuđuje naklada pojedinih brojeva i do 60000 primjeraka.“ (<http://hrcak.srce.hr/19270>) Krajem 1990. utemeljen je novi politički tjedni list, *Globus*, također senzacionalističkog tipa, no kvalitetniji i sofisticiraniji od *Slobodnog tjednika*. Promjenom političke situacije, društvena vlasništva pretvaraju se u privatna poduzeća. Tako je u svibnja 1991. osnovano privatno poduzeće Europapress Holding (u daljnjem tekstu EPH), u čijem se vlasništvu našao *Globus*. NIP *Vjesnik* pretvoren je u dvanaest manjih poduzeća, no *Vjesnik* ostaje u državnom vlasništvu. Ulaskom u 21. stoljeće promjene na novinskom polju obilježila je privatizacija medijskih kuća i ovisnost o kapitalu, gdje novinari bivaju sve češće potplaćeni. Iako je novinstvo sada slobodno, status dnevnih novina vrlo je loš, jednako kao i društveni status novinara koji izazivaju i nepovjerenje javnosti. Dnevne novine uskoro dobivaju i svoja *online* izdanja dok ona tiskana odlaze u drugi plan (Najbar-Agičić 2015: 190). „Internet i nevjerojatan napredak telekomunikacijskih tehnologija ulaze na razne načine u živote ljudi, koji žele vijest. Makar i pomalo prilagođenu vijest onima, koji novine nikada nisu otvorili. (...) Te čitatelje nove generacije ne brine odumiranje klasičnih novina.“ (Vilović 2007: 140) Novinske kuće koje se nisu uspjele prilagoditi zahtjevima tržišta te koje nisu bile sklone prihvaćanju senzacionalizma – nisu opstale. Upravo se to dogodilo središnjim novinama socijalističke Hrvatske, *Vjesniku*, koji je iz navedenih razloga te financijskih problema ugašen 2012. Danas na medijskom tržištu glavno mjesto zauzimaju EPH, koji izdaje *JL*, *Slobodnu Dalmaciju* i *Sportske novosti* te Styria, koja izdaje *24sata* i *Večernji list* (u daljnjem tekstu VL). U izdanju EPH, također izlaze tjednik *Globus* i časopisi *Doktor u kući*, *Gloria* (u daljnjem tekstu GL), *Teen* i *OK!*. Osnovan je 1990., a tadašnji vlasnik bio je Ninoslav Pavić. Potkraj 2014. tvrtku je preuzela Hypo Grupa te otad nosi naziv Hanza Media. Novinska kuća Styria Hrvatska dio je austrijskog koncerna Styria Media Group AG. U

njezinu su vlasništvu najtiražnije novine u Hrvatskoj: *24sata* i *VL*. Među vodećim izdavačkim kućama ističe se i *Adria Media Zagreb* koja u Hrvatskoj djeluje od 2006. (Najbar-Agičić 2015: 191-193). Divna Vuksanović, profesorica filozofije medija i komunikologije Fakulteta dramskih umjetnosti u Beogradu, piše o medijskom ratu i smrti, kako digitalnih tako i tradicionalnih medija, što između ostalog opisuje pomoću budističkog pojma *bardo*, koji znači međustanje. Mediji se danas nalaze na granici života i smrti, kakvima ih poznajemo, a prelaze u drugačiji, „novi život“. Također, spominje smrt u kontekstu informatičkog ratovanja posredstvom novih medija u cilju izazivanja globalne reakcije i empatije javnosti pozivajući se na prvog teoretičara koji je problematizirao status suvremenih medija i „kraha slike“ Paula Virilioa: „Mediji, naime, prema našem shvaćanju, ne umiru u smislu konačne smrti, već prelaze u dimenziju postojanja, koja se nalazi negdje „između“, na samoj granici života i smrti. Ovakva transformacija medija, iz dimenzije života u smrt i natrag (ka budućnosti), analoški mišljeno, najrodnija je budističkom pojmu i fenomenu *bardo*. (...) Jedan od prvih teoretičara koji je kritički problematizirao status suvremenih medija, kako maskomunikacija, tako i interneta i novih medija, i to u interpretativnom kontekstu globalno umreženog svijeta – Paul Virilio, tvrdi da se današnji mediji, kao i budući (recimo, „interaktivne reklame“, i sl.), podržani tzv. „tehnonaukama“, neosjetno kreću ka „krahu slika“. (...) Tipičan primjer informatičkog ratovanja u našem vremenu predstavlja aktualan slučaj francuskog časopisa *Charlie Hebdo*, koji je djelujući prvobitno kroz medij karikature i satire, doživio prijetnje smrću i teror nad svojim novinarima, što se kasnije pretvorilo u tragično stradanje dijela redakcije ovog lista. Nakon ubojstva članova redakcije, uslijedio je val protesta u Francuskoj, zatim u Europi i u čitavom svijetu, u spektru djelovanja različitih političkih akcija i okupljanja građana na ulicama i trgovima Pariza u znak podrške i solidarnosti sa stradalima, do virtualnog odobravanja ili osporavanja postupaka jednih ili drugih sudionika u sukobu, a koji su preplavili *cyber-prostor* i društvene mreže, bilo u smislu empatije sa žrtvama ubojstva i podrške slobodi govora i tiska, ili u smjeru kritike represivnog francuskog režima, rasizma i hipokrizije medija i političkih lidera koji naglašavanjem slučaja „Ebdo“ izbjegavaju izvijestiti o masovnim stradanjima u drugim dijelovima svijeta – u Indoneziji, Nigeriji ili Srbiji (slučaj NATO raketiranja RTS-a), na primjer.“ (<http://hrcak.srce.hr/152048>)

3. Anketno istraživanje

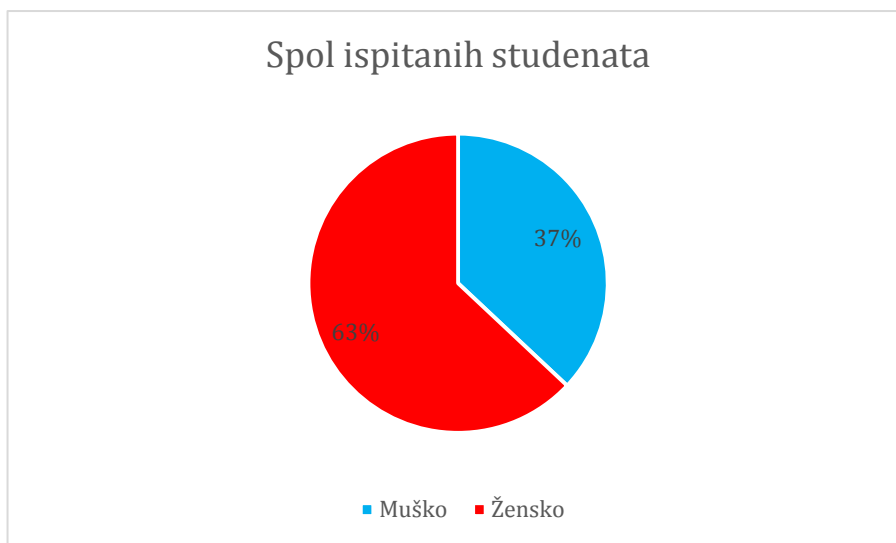
Istraživanje pod nazivom *Ispitivanje navika čitanja novina* provedeno je u ožujku 2017. među studentima preddiplomskog studija novinarstva na Sveučilištu Sjever u Koprivnici i građanima putem dviju anonimnih *online* anketa. Obje su sadržavale šest identičnih pitanja, a vrijeme predviđeno za ispunjavanje bilo je deset dana (27. ožujka 2017. – 5. travnja 2017.). Hipoteza na kojoj se temelji istraživanje glasi: Budućnost tiska je u specijaliziranim časopisima dok će dnevne novine zamijeniti portali. Svrha ovog istraživanja jest ispitati budućnost tiskanih medija, odnosno dnevnih, tjednih i mjesečnih (specijaliziranih) tiskovina te saznati koja će periodika imati svoju publiku u bližoj budućnosti, a koja možda neće opstati ili će pak biti zamijenjena digitalnim izdanjima. Cilj ovog istraživanja jest dobiti odgovore na pitanja što i u kojoj točno mjeri čita publika kada su u pitanju dnevnic, tjednici i mjesečnici. Anketa namijenjena studentima postavljena je u *Facebook* grupe svih redovnih i izvanrednih studenata novinarstva. Sudjelovalo je 27 ispitanika, koji su prije ispunjavanja informirani o svrsi, temi i anonimnosti ankete. Drugu je *online* anketu s identičnim pitanjima putem *Facebook* mreže ispunio 101 ispitanik. Prije ispunjavanja sudionici su također bili informirani o svrsi, temi i anonimnosti ankete.

Na temelju rezultata obje anketa izabrani su primjeri najčitanijih dnevnih i tjednih novina te specijaliziranih časopisa – *JL* i *24sata*, *Story* i *GL* te *Cosmopolitan* i *NG* – koji će se komparativno analizirati prema kriteriju poštivanja standarda profesionalnog novinarstva.

3.1. Analiza rezultata istraživanja

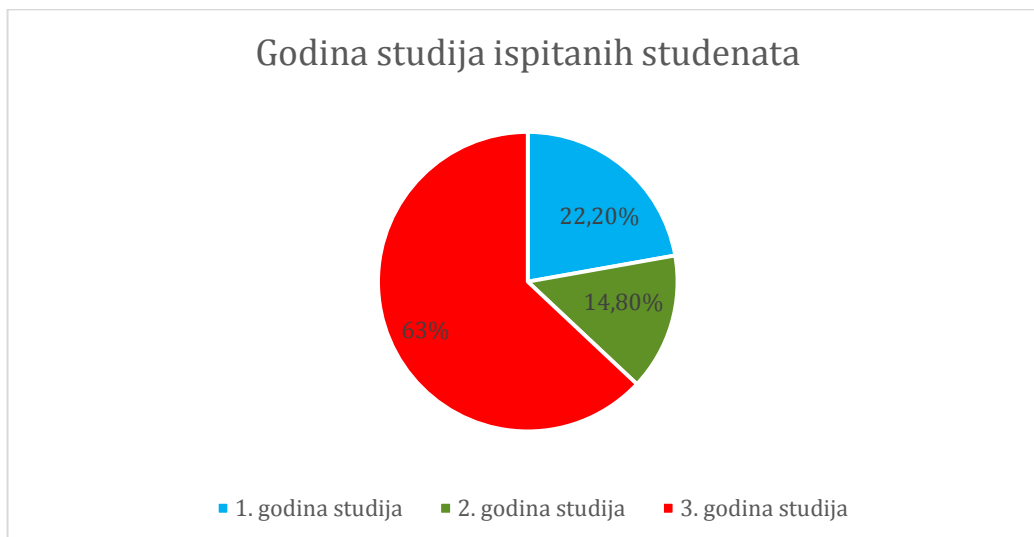
Prva grupa pitanja poslužila je za stvaranje profila konzumenata medijskog sadržaja, u ovom slučaju prosječnog čitatelja dnevnih, tjednih i mjesečnih tiskovina. Konkretno, u anketi za studente to su bili spol, godina studija i studentski status, a u onoj za građane, spol, dob i obrazovanje. Druga grupa pitanja poslužila je za utvrđivanje čitateljskih navika, odnosno učestalosti čitanja i vrste tiskovine. Pitanja pod rednim brojem 5., 7., i 9. uz već ponuđene tiskovine nude mogućnost slobodnog odabira dnevnika/tjednika/mjesečnika u opciji „Ostalo“. Svaka će anketa (studenti i građani) biti analizirana zasebno.

3.1.1. Čitalačke navike studenata novinarstva Sveučilišta Sjever

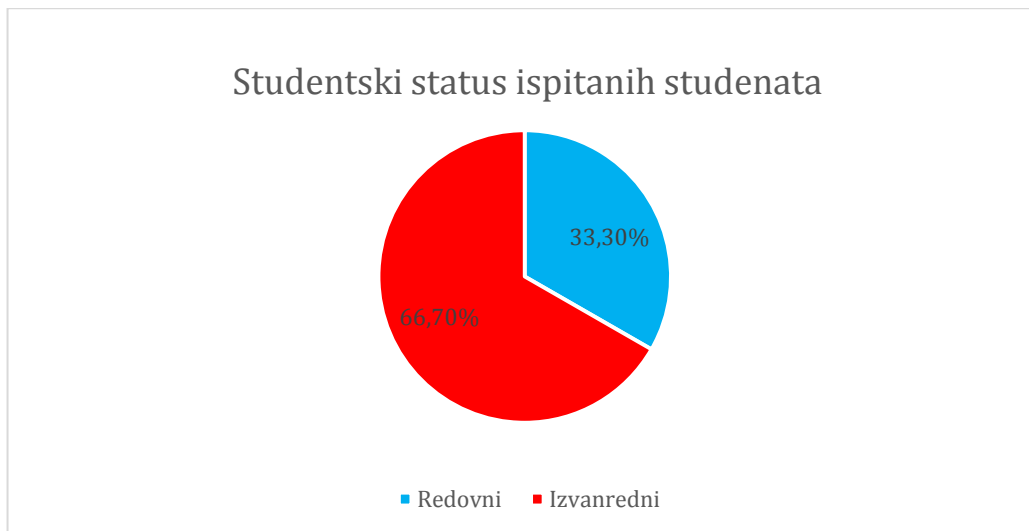
Slika 1. Spol ispitanih studenata

Slika 1. prikazuje odgovor na prvo pitanje, točnije spol ukupnog broja ispitanika (27) među kojima prevladava ženska populacija – 63 posto dok mušku populaciju čini 37 posto ispitanih studenata.

Slika 2. Godina studija ispitanih studenata

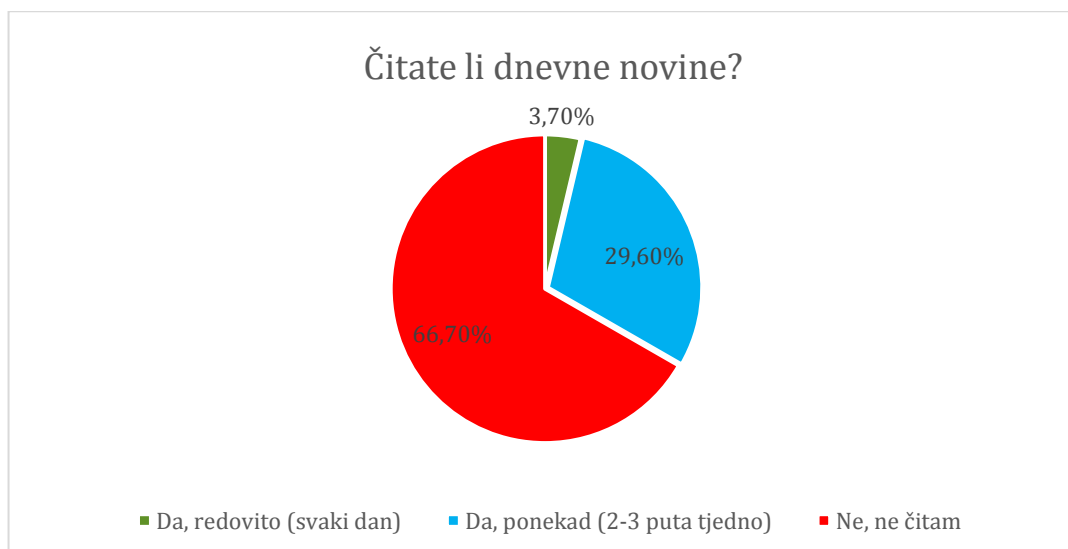
Slika 2. prikazuje godinu studija svih ispitanika. U najvećoj su mjeri odgovorili studenti treće godine, kojih je bilo ukupno 63 posto, na drugom su mjestu studenti druge godine s 22,20 posto i na kraju, u najmanjem su broju studenti prve godine, koji čine 14,80 posto ispitanika.

Slika 3. Studentski status

Slika 3. prikazuje studentski status svih ispitanika. U istraživanju je sudjelovalo znatno više izvanrednih studenata, njih 66,70 posto, dok je redovnih bilo tek 33,30 posto.

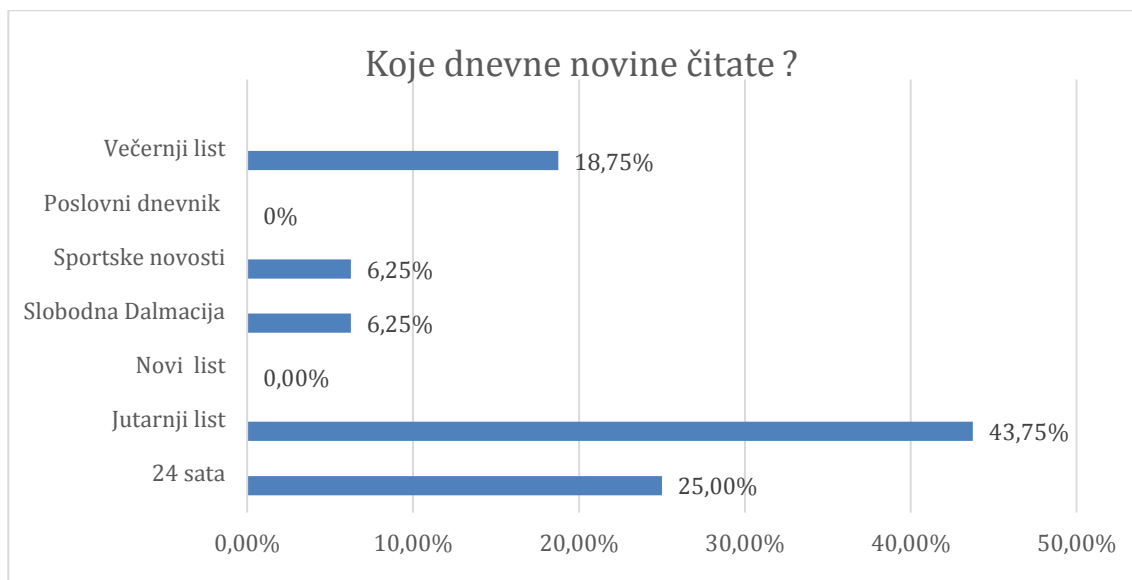
Iz navedenih rezultata možemo zaključiti da je među studentima novinarstva Sveučilišta Sjever prosječni konzument tiskanih medija – ženska osoba, studentica treće godine izvanrednog studijskog statusa.

Slika 4. Ukupna čitanost dnevnih novina

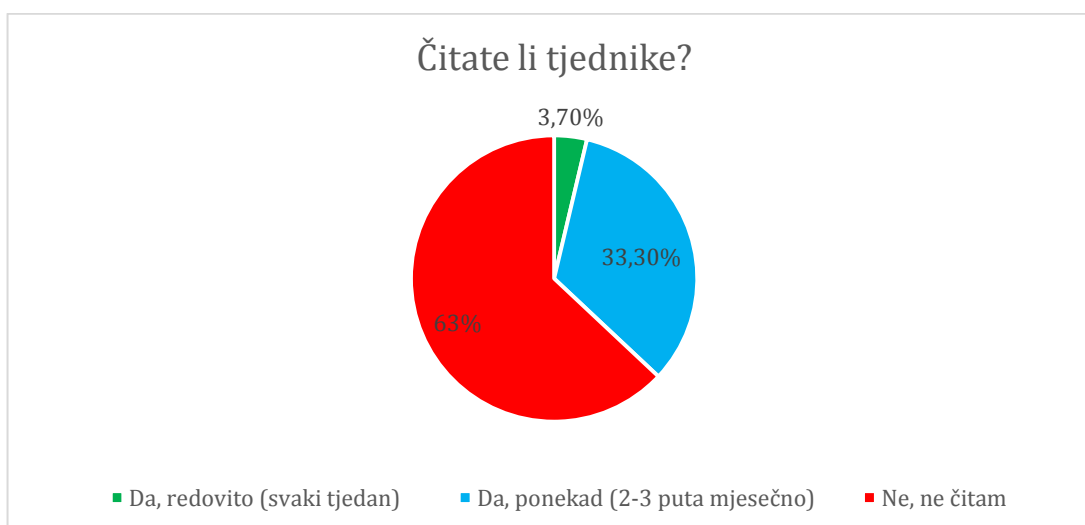
Slika 4. prikazuje odgovor na četvrto pitanje upitnika i odnosi se na učestalost čitanja dnevnika. Sve tri opcije unaprijed su bile ponuđene. Iznenađujuća je činjenica kako čak 66,70 posto studenata novinarstva ne čita uopće dnevne novine. Tek se njih 29,60 posto opredijelilo za opciju „Da, ponekad“ dok samo 3,70 posto studenata redovito, točnije svaki dan, čita dnevne novine.

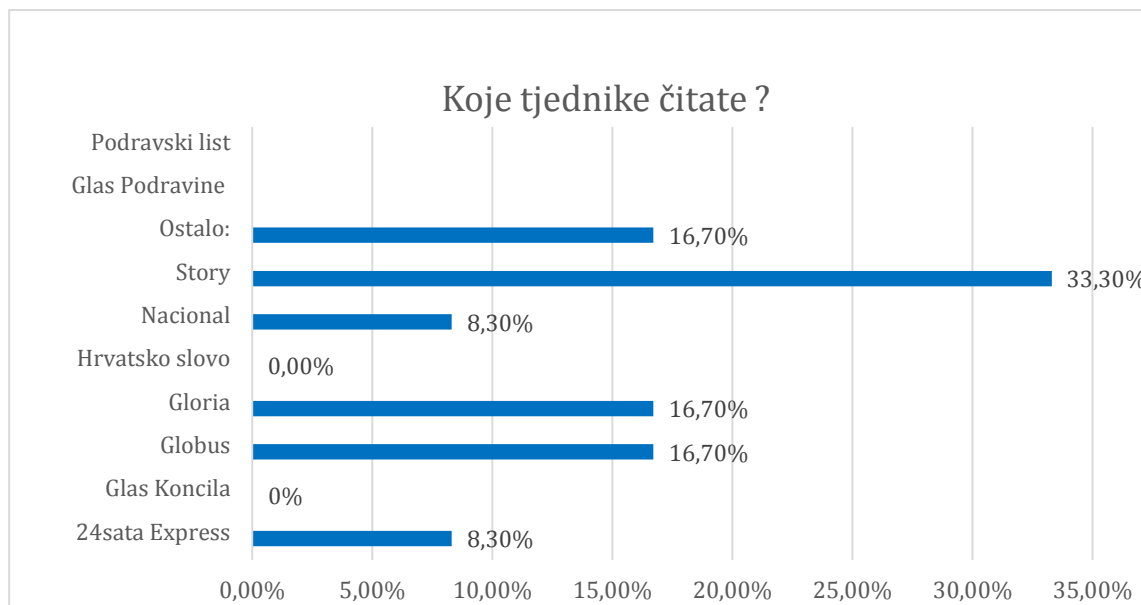
Slika 5. Čitanost dnevnika prema odgovorima studenata

Slika 5. prikazuje čitanost dnevnih novina prema odabiru ispitanika. Pitanje se sastoji od sedam ponuđenih dnevnika te opcije „Ostalo“ za samostalan odabir tiskovine. Svaki pojedini ispitanik imao je mogućnost odabrati 1-2 dnevnika koje čita u najvećoj mjeri. Ponuđeni odgovori odnose se na vodeće ili jesu među vodećim dnevnim novinama u pojedinim dijelovima Hrvatske. To su JL, *24sata*, VL, *Slobodna Dalmacija*, *Sportske novosti*, NL i *Poslovni dnevnik*. Opciju slobodnog odabira „Ostalo“ nije odabrao niti jedan student kao ni ponuđene opcije *Poslovni dnevnik* i NL. Najveći postotak bilježi JL s čak 43,75 posto i čini najčitaniji dnevnik. Slijede ga *24sata* s 25 posto, VL s 18,75 posto, a posljednje mjesto dijele *Slobodna Dalmacija* i *Sportske novosti* sa 6,25 posto.

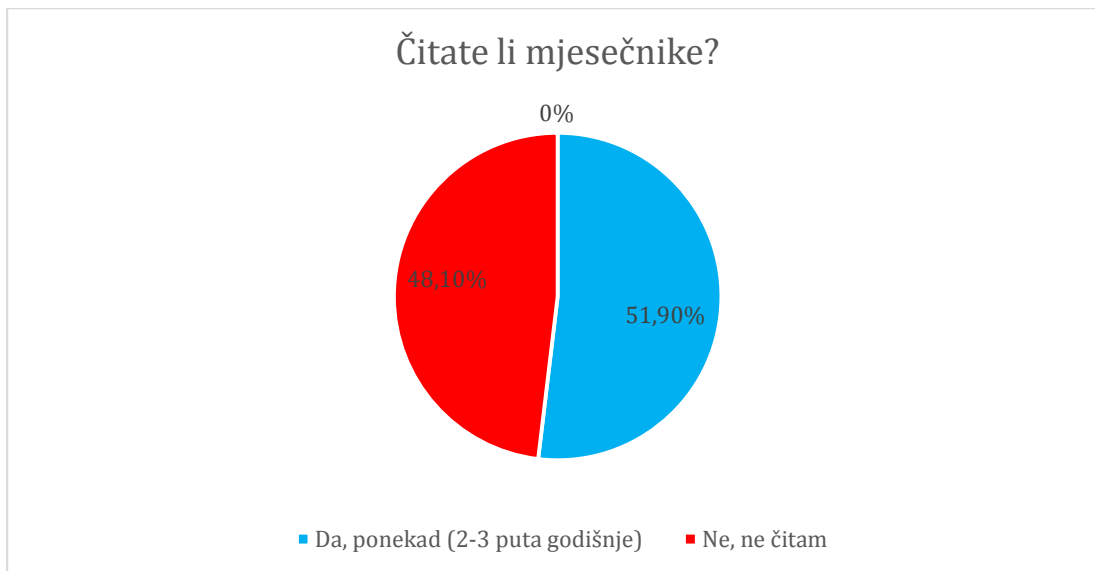
Slika 6. Ukupna čitanost tjednih novina

Slika 6. prikazuje postotak ukupne čitanosti tjednika. Studenti su imali mogućnost izabrati između opcija: „Da, redovito (svaki tjedan)“, „Da, ponekad (2-3 puta mjesečno)“ i „Ne, ne čitam“. Na taj način kreirana su i pitanja pod rednim brojem 4. i 8. Prema dobivenim rezultatima zaključujemo da studenti slabo čitaju tjednike jer se njih 63 posto opredijelilo za opciju „Ne, ne čitam“. Slična situacija dogodila se i u 4. pitanju s dnevnicima, koji su jednako tako slabo čitani. (Opcija „Ne, ne čitam“ – 66,70 posto ispitanika). Nadalje, 33,30 posto studenata tjednike čita ponekad (2-3 puta mjesečno), a njih 3,70 posto redovito, odnosno svaki tjedan.

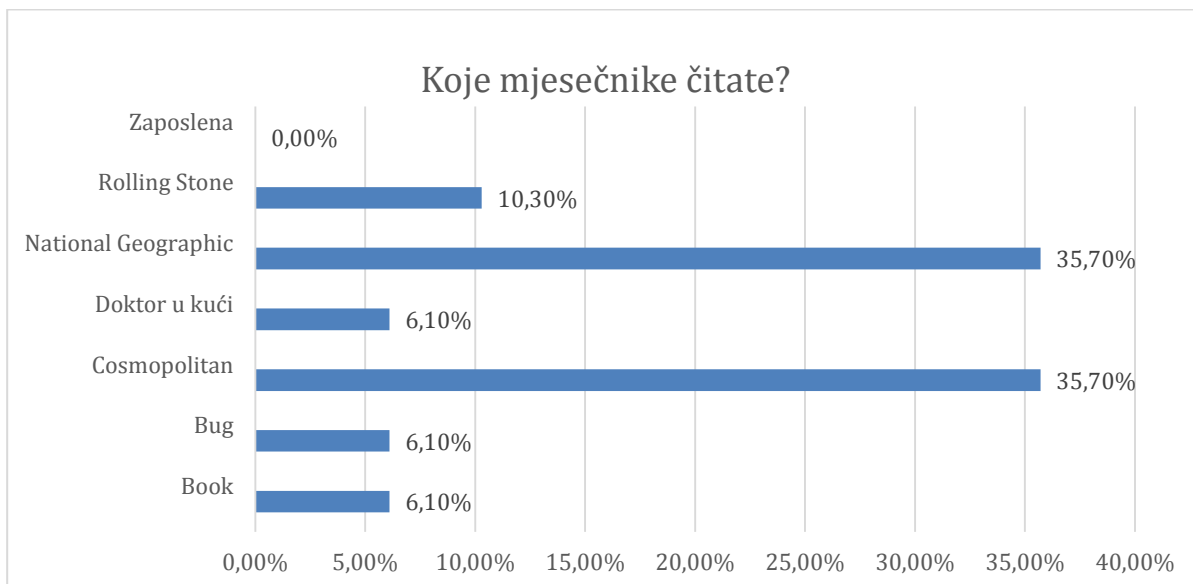
Slika 7. Čitanost tjednika prema odgovorima studenata

Slika 7. prikazuje tjednike koje studenti čitaju u najvećoj mjeri. Moguće je bilo odabrati najviše 1-2 odgovara među ponuđenima ili upisati vlastiti odgovor pod opciju „Ostalo“. Ponuđeni odgovori nastoje obuhvatiti nekoliko vrsta tjednih novina među kojima su dva vodeća ženska tjednika – GL i *Story*, dva vodeća politička tjednika – *Globus* i *Nacional*, katolički tjednik *Glas Koncila*, jedan od novijih političkih tjednika *24sataExpress* i tjednik za kulturu *Hrvatsko slovo*. Pod opcijom „Ostalo“ nalaze se dva lokalna tjednika – *Podravski list* i *Glas Podravine*. Na prvom je mjestu tjednik za žene *Story* s 33,30 posto. Drugo mjesto dijele četiri tjednika sa 16,70 posto. To su GL, *Globus* te dva podravsko-prigorska tjednika – *Podravski list* i *Glas Podravine*. Treće mjesto dijele politički tjednici *Nacional* i *24sataExpress* s 8,30 posto čitanosti. Opcije *Glas Koncila* i *Hrvatsko slovo* nemaju zabilježen niti jedan odgovor.

Slika 8. Ukupna čitanost mjesečnog tiska

Slika 8. prikazuje čitanost mjesečnog tiska među studentima. Ponuđeni su odgovori „Da redovito (svaki mjesec)“, „Da, ponekad (2-3 puta godišnje)“ i „Ne, ne čitam“. Posljednja je opcija ponovno prevladala, no za razliku od situacije s dnevnicima i tjednicima, opcija „Da, redovito (svaki mjesec)“ nema zabilježen niti jedan odgovor. Dakle, 51,90 posto studenata odlučilo se za odgovor „Da, ponekad (2-3 puta godišnje)“, a njih 48,10 posto za opciju „Ne, ne čitam“.

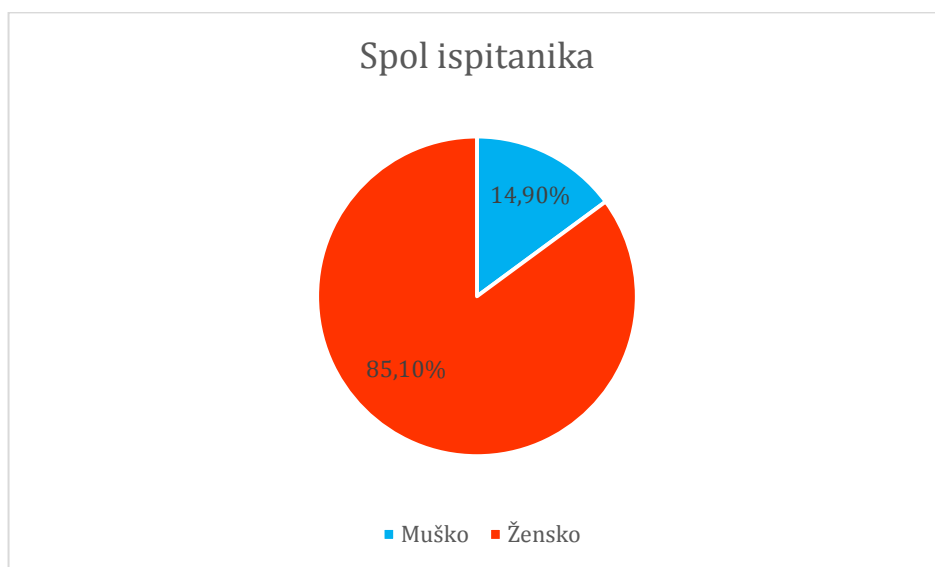
Slika 9. Čitanost mjesečnika prema odgovorima studenata

Slika 9. prikazuje čitanost mjesečnika prema odabiru studenata. Naveden je po jedan mjesečnik različite tematike uz mogućnost samostalnog odabira pod opcijom „Ostalo“.

Ponuđene odgovore čine ženski mjesečnici *Cosmopolitan* i nešto ozbiljniji *Zaposlena*, zatim mjesečnik o prirodi, znanosti, kulturi i povijesti NG, časopis o zdravlju *Doktor u kući*, časopis posvećen glazbi i fenomenima popularne kulture *Rolling Stone*, katolički mjesečnik *Book* i računalni časopis *Bug*. Na prvom mjestu kao najčitaniji mjesečnici našli su se ženski časopis *Cosmopolitan* i časopis o prirodi, znanosti i kuluri NG s ukupno 35,70 posto čitanosti. Drugo mjesto pripada *Rolling Stoneu* s ukupno 10,30 posto, dok treće mjesto od 6,10 posto čitanosti dijele tri mjesečnika – računalni časopis *Bug*, katolički mjesečnik *Book* i časopis o zdravlju *Doktor u kući*. Pod ponuđenom opcijom *Zaposlena* i opcijom „Ostalo“ nije zabilježen niti jedan odgovor.

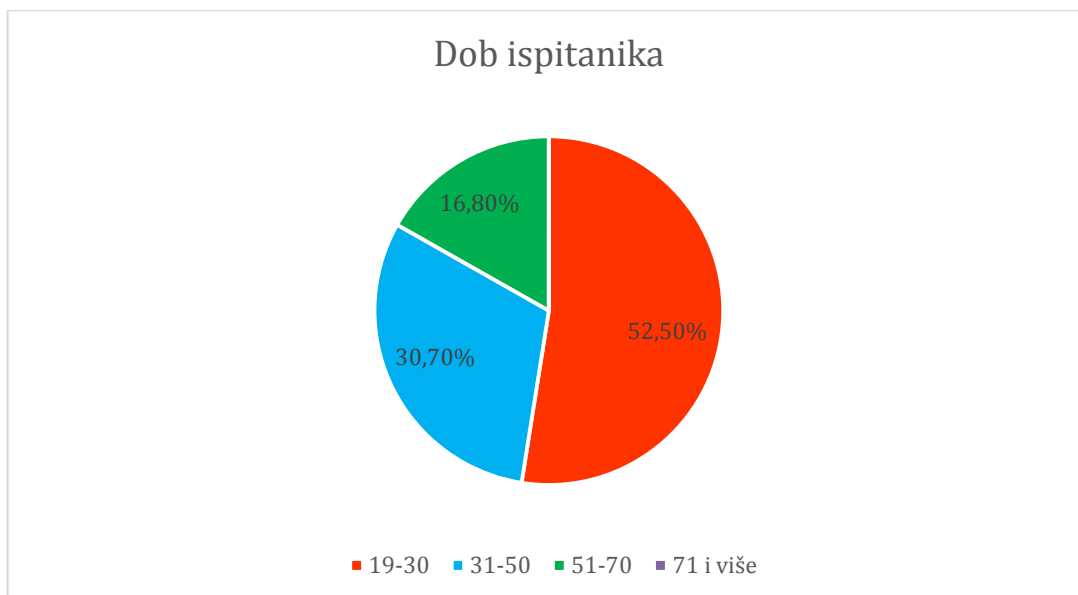
Prema rezultatima upitnika, studenti novinarstva Sveučilišta Sjever u većoj mjeri ne čitaju, nego čitaju dnevne, tjedne ili mjesečne. Najmanju čitanost postigle su dnevne novine, s opcijama „Da, redovito (svaki dan)“ i „Da, ponekad (2-3 puta tjedno)“ ukupno 33,30 posto. Slijede ih tjednici s 37 posto, a najveću čitanost bilježe mjesečnici, 51,90 posto, što se odnosi na opciju „Da, ponekad (2-3 puta godišnje)“. Najčitaniji su dnevnik JL (43,75 posto), tjednik *Story* (33,30%) te mjesečnici *Cosmopolitan* i NG (svaki zastupljen s 35,70 posto).

3.1.2. Čitalačke navike građana

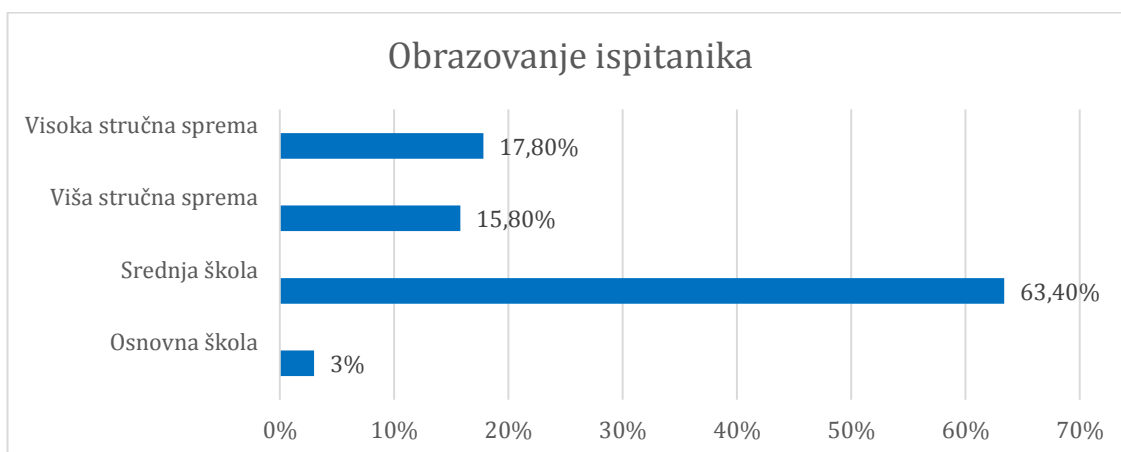
Slika 10. Spol ispitanika

Slika 10. prikazuje odgovor na prvo pitanje, odnosno postotak muške i ženske populacije. Sudjelovao je 101 ispitanik, od kojih je većina žena (85,10 posto) baš kao i u prethodnoj anketi.

Slika 11. Dob ispitanika

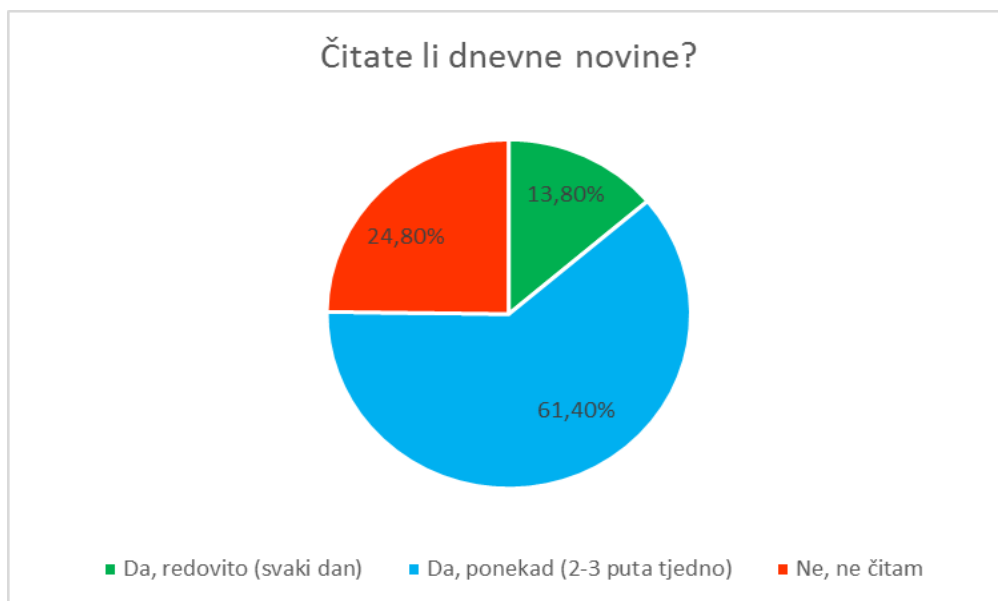
Slika 11. prikazuje odgovor na drugo pitanje – dob svih ispitanika. Ponuđene su bile četiri dobne kategorije: 19-30, 31-50, 51-70 te 71 i više godina. Rezultati pokazuju kako najviše ispitanika pripada dobnoj skupini 19-30 godina (čak 52,50 posto), slijedi skupina 31-50 godina (30,70 posto) dok je posljednja dobna kategorija ispitanika 51-70 godina (16,80 posto). Pod opcijom 71 i više nema zabilježenih odgovora.

Slika 12. Stupanj obrazovanja ispitanika

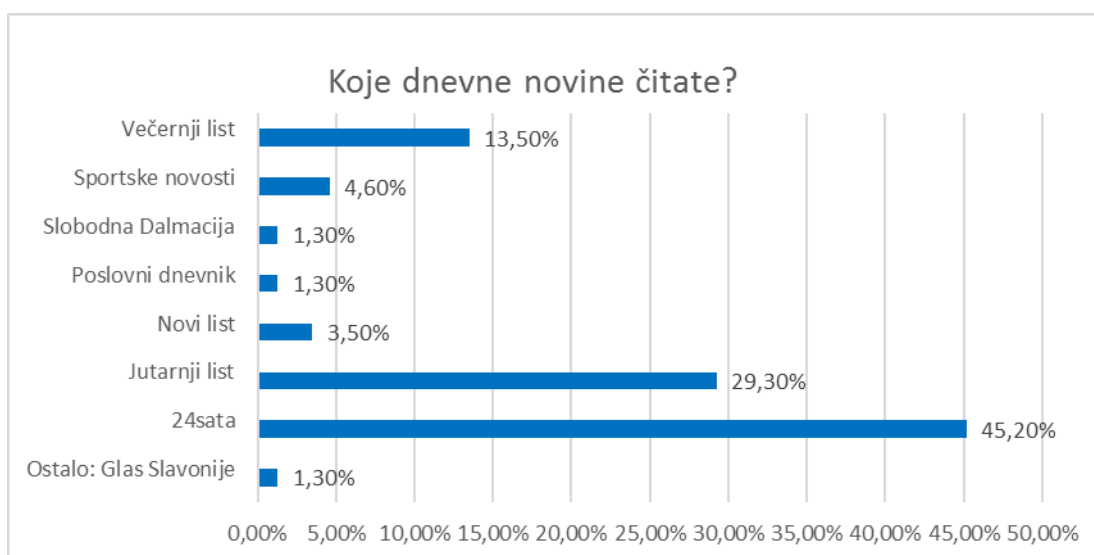
Slika 12. prikazuje završen stupanj obrazovanja ispitanika podijeljen u četiri kategorije. Odgovori su unaprijed ponuđeni, a čine ih *Visoka stručna sprema*, *Viša stručna sprema*, *Srednja škola* i *Osnovna škola*. Najviše je ispitanika srednje stručne spreme, njih 63,40 posto. Završenu višu stručnu sprema ima ukupno 17,80 posto ispitanika, a završenu visoku stručnu sprema njih 15,80 posto. Ukupno 3 posto ispitanika ima završenu samo osnovnu školu.

Zaključujemo kako je među građanima prosječan konzument tiskanih medija – ženska osoba u dobi od 19 do 30 godina sa završenom srednjom školom.

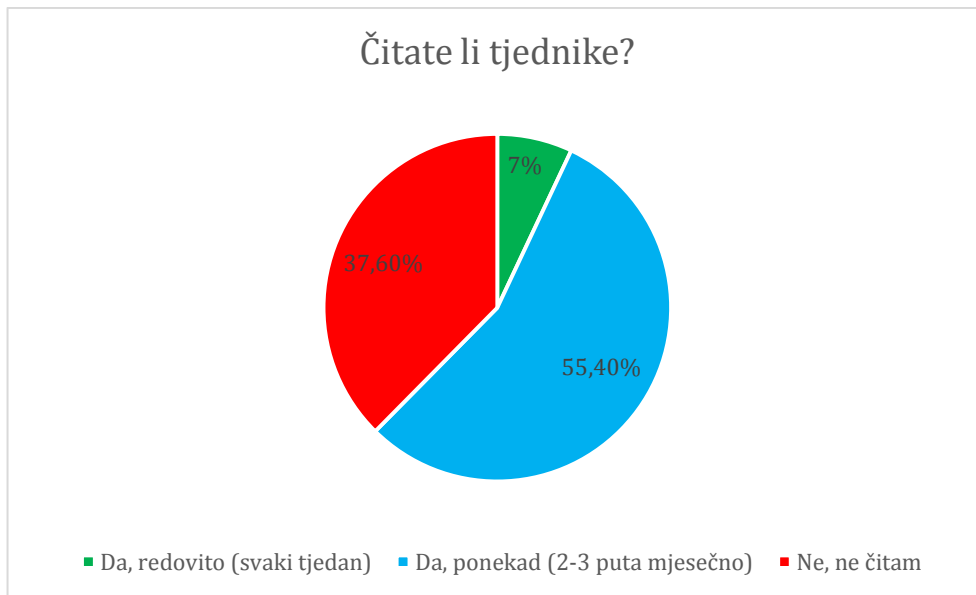
Slika 13. Ukupna čitanost dnevnih novina

Slika 13. prikazuje ukupnu čitanost dnevnih novina među građanima. Od ukupno 101 ispitanika, 61,40 posto izjasnilo se da dnevne novine čita ponekad dok njih 13,80 posto dnevnik čita redovito. Dnevne tiskovine ne čita 24,80 posto građana, što je ipak znatno manje usporedimo li rezultat s upitnikom koji su ispunili studenti novinarstva.

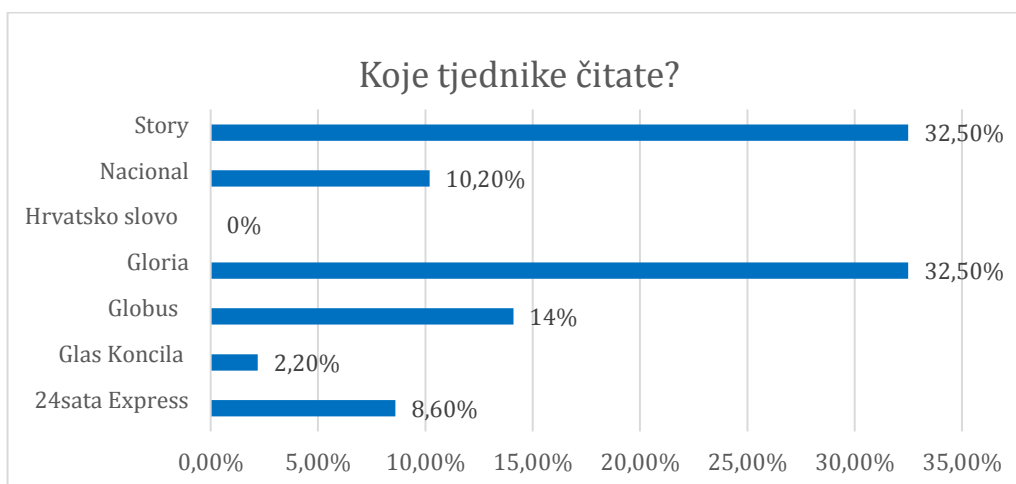
Slika 14. Čitanost dnevnika prema odgovorima građana

Slika 14. prikazuje sedam ponuđenih odgovora, odnosno sedam vodećih dnevnih tiskovina među kojima su *24sata*, JL, VL, *Slobodna Dalmacija*, *Sportske novosti*, NL i *Poslovni dnevnik*. Na prvom mjestu, s čak 45,20 posto nalazi se *24sata* dok se u anketi za studente na prvom mjestu našao JL. Drugo mjesto pripalo je JL s 29,30 posto odgovora, a na trećem se nalazi VL s 13,50 posto odgovora. Slijede *Sportske novosti* s 4,60 posto i NL s 3,50 posto čitanosti. Na posljednjem mjestu nalaze se *Slobodna Dalmacija*, *Poslovni dnevnik* i dnevnik iz opcije „Ostalo“ te *Glas Slavonije* s 1,30 posto čitanosti.

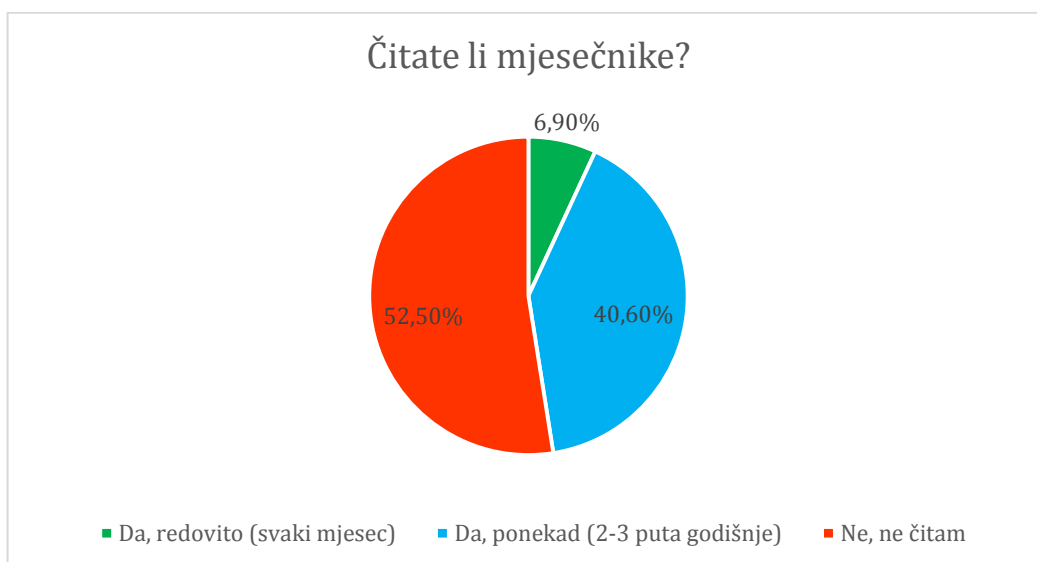
Slika 15. Ukupna čitanost tjednih novina

Slika 15. prikazuje ukupnu čitanost tjednog tiska među građanima. Najveći postotak građana, točnije 55,40 posto, tjednike čita ponekad, a 7 posto redovito. Tjednike ne čita ukupno 37,60 posto građana.

Slika 16. Čitanost tjednika prema odgovorima građana

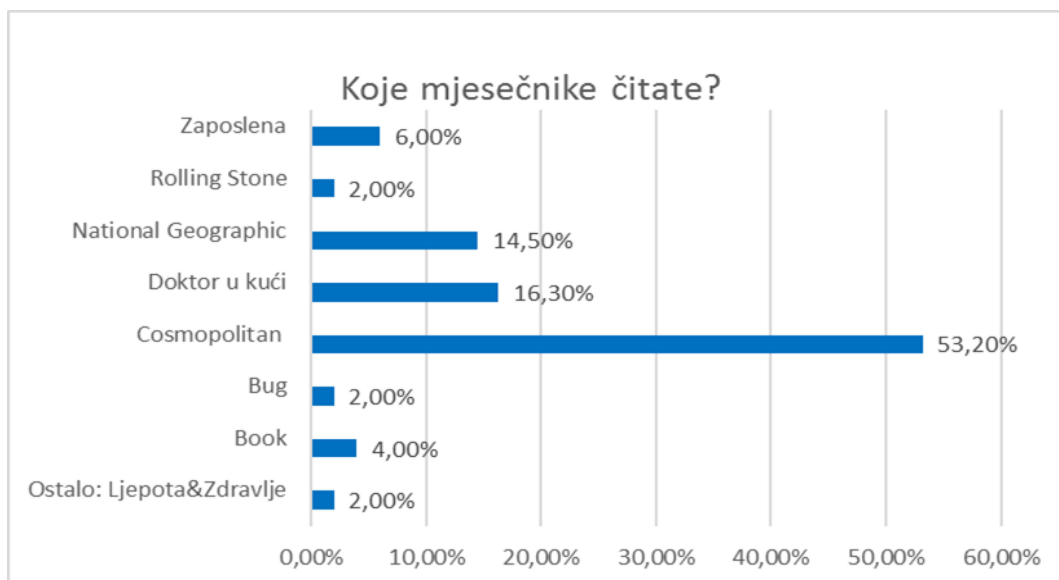
Slika 16. prikazuje postotak čitanosti ponuđenih tjednika. Pod opcijom „Ostalo“ nema odgovora. Moguće je bilo odabrati najviše 1-2 odgovara ili upisati svoj odgovor u opciju „Ostalo“. Već ponuđeni odgovori nastoje obuhvatiti više tjednih novina različite tematike među kojima su dva vodeća ženska tjednika – GL i *Story*, dva vodeća politička tjednika – *Globus* i *Nacional*, katolički tjednik *Glas Koncila*, jedan od novijih političkih tjednika *24sataExpress* i tjednik za kulturu *Hrvatsko slovo*. Najčitaniji su tjednici *Story* i GL, svaki s 32,50 posto dok studenti ipak više čitaju *Story*. Na drugom mjestu je *Globus* s 14 posto, a na trećem, također politički tjednik *Nacional* s 10,20 posto čitanosti. Sljedeći je *24sataExpress* s 8,60 posto, a na posljednjem je mjestu katolički tjednik *Glas Koncila* s 2,20 posto odgovora. Tjednik za kulturu *Hrvatsko slovo* ne čita niti jedan ispitanik.

Slika 17. Ukupna čitanost mjesečnog tiska

Slika 17. prikazuje ukupnu čitanost mjesečnika među građanima. Mjesečnike redovito čita tek 6,90 posto ispitanika dok ih 40,60 posto čita ponekad. Ukupno 52,50 posto ispitanika uopće ne čita mjesečni tisak. Odgovor na isto pitanje znatno se razlikuje u anketi u kojoj su sudjelovali studenti. Među svim tiskovinama studenti u najvećoj mjeri čitaju upravo mjesečnike dok je situacija među građanima suprotna.

Slika 18. Čitanost mjesečnika prema odgovorima građana

Slika 18. prikazuje postotak čitanosti pojedinih mjesečnika. Odabran je po jedan mjesečnik različite tematike uz opciju samostalnog upisa odgovora pod opcijom „Ostalo“. Ponuđene odgovore čine ženski mjesečnici *Cosmopolitan* i „časopis za uspješnu ženu“ *Zaposlena*, zatim mjesečnik o prirodi, znanosti, kulturi i povijesti NG, časopis o zdravlju *Doktor u kući*, časopis posvećen glazbi i fenomenima popularne kulture *Rolling Stone*, katolički mjesečnik *Book* i računalni časopis *Bug*. Najčitaniji mjesečnik među građanima je *Cosmopolitan* s 53,20 posto, slijedi *Doktor u kući*, no sa znatno manjim postotkom od tek 16,30 posto. Na trećem je mjestu NG s 14,50 posto, koji se u prošloj anketi našao na prvom mjestu. Na četvrtome mjestu je *Zaposlena* sa 6 posto, a na petom *Book* s 4 posto. Na posljednjem se mjestu nalaze *Bug*, *Rolling Stone* i *Ljepota&Zdravlje*, kao odgovor iz opcije „Ostalo“, svaki s tek 2 posto čitanosti.

Prema rezultatima ovih dvaju upitnika, građani u najvećoj mjeri čitaju dnevnik (61,40 posto), a studenti mjesečnike (51,90 posto) dok su tiskovine koje u najmanjoj mjeri čitaju građani mjesečnici (52,50 posto), a prema odgovorima studenata, to su dnevnik (66,70 posto). U postotke navedene uz tisak s najvećom čitanošću nije ubrojena opcija „Da, redovito (svaki dan)“, ili drugim riječima, postotci iz različitih kategorija nisu zbrajani. Najčitaniji dnevnik među studentima je JL (43,75 posto), a među građanima *24sata* (45,20 posto). Zatim, najčitaniji tjednici među građanima su GL i *Story* jednakog postotka čitanosti (32,50 posto) dok su se studenti odlučili za magazin *Story* (33,30 posto). Mjesečnik s najvećim postotkom čitanosti među građanima je *Cosmopolitan* (53,20 posto) dok su studenti odabrali i *Cosmopolitan* i NG (35,70 posto).

4. Perspektive hrvatskih tiskovina – komparativna analiza dnevnika, tjednika i mjesečnika

U istraživačkom dijelu rada analiziraju se najčitaniji dnevnik, tjednik i mjesečnik prema rezultatima provedenog upitnika. Sadržaj komparativne analize čine vodeći nacionalni dnevnik – JL i tabloid *24sata*, vodeći ženski tjednik – *Story* i GL te vodeći ženski i znanstveni mjesečnik – *Cosmopolitan* i NG. Izabrani tiskani mediji analiziraju se prema kriteriju poštivanja standarda profesionalnog novinarstva (istinitost, poštenje, točnost, uravnoteženost i nepristranost) s ciljem da se potvrdi hipoteza istraživanja (Budućnost tiska je u specijaliziranim časopisima dok će dnevne novine zamijeniti portali.), a u svrhu spoznaje perspektive tiskanih medija u Hrvatskoj. Građa za istraživanje odnosi se na mjesec lipanj 2017. Konkretno, analizirat će se tiskani primjerci za ponedjeljak, 12. lipnja (dnevnik), tjednik za razdoblje od 5. do 11. lipnja (*Story*, srijeda, 7. lipanj; GL, četvrtak, 8. lipanj) te mjesečnik za lipanj 2017.

4.1. Standardi profesionalnog novinarstva

Prvi standard profesionalnog novinarstva jest istinitost. Temelj je novinarstva i nema alternative, stoga je većina udžbenika novinarstva ne objašnjava. Stjepan Malović, autor knjige *Osnove novinarstva*, ovako definira istinu: „Nijedna druga kategorija ili definicija nije prihvaćena tako jednostrano i bezostatno kao istina. Vijest je ili istinita ili nije vijest. Trećega nema.“ (Malović 2005: 19) Uloga izvjestitelja je prenijeti istinu, prenijeti stvarnost na papir. No, to nije uvijek jednostavno, osobito novinarima početnicima, jer informacije dobivene od različitih izvora (npr. policija, vatrogasci) mogu biti kontradiktorne i neistinite. Također, vrlo često publika u njih i ne vjeruje, ukoliko nisu potkrijepljene dokazima. Činjenice je uvijek potrebno provjeriti, a ukoliko nismo sigurni u njihovu istinitost, vijest nećemo objaviti. Zadatak je novinara da prenose ono što su sami vidjeli i za što su dobili potvrdu iz barem dva neovisna izvora (Malović 2005: 19-21). Drugi kriterij jest poštenje. Novinar je dužan s više stajališta izvjestiti o događaju pri čemu neće podupirati niti jedno stajalište. Drugi naziv bio bi objektivno, no pojam pošteno izvještavanje jest primjerenija kategorija od objektivnosti. „Objektivnost počinje gubiti aureolu i pretvara se u ograničenje novinarskih sloboda i stvarnog djelovanja. Novinarsko poštenje daleko je primjerenija kategorija od objektivnosti.“ (Malović 2005: 27) Pri izvještavanju i uređivanju novinar ne smije stati ni na čiju stranu, već mora svakome dopustiti da iznese stajalište te se kloniti predrasuda i vlastitih preduvjerenja jer nisu namijenjena za izvještavanje o događajima, nego za druge novinarske oblike poput komentara i kolumni. „Novinarstvo je postiglo napredak pod utjecajem novinarskih udruga, koje su isticale

ново načelo, koje je postalo standard procjene kvalitete novina; poštenje u izvještavanju, temeljeno na činjenicama, a stajališta i mišljenja zadržana su na specijaliziranim stranicama, *editorials*.“ (Malović 2005: 26) Ukoliko mediji nisu vjerodostojni, konzumenti će izgubiti njihovo povjerenje, a sam medij gubi na kvaliteti i ugledu. Izričito je važno izvijestiti o pravom stanju događaja te izbjegavati prešućivanje istine. Najvažnije obilježje svake vijesti je točnost. Pogreške se mogu dogoditi svakome, no za one banalne poput imena ili prezimena intervjuirane osobe nema opravdanja, takve pogreške bitno narušavaju ugled novinara. „Točnost je najvažnije obilježje svake vijesti, bilo velike ili male, duge ili kratke. Svaka pojedinost mora biti točna. Svako ime mora biti točno napisano, svaki citat mora biti onakav kako je izrečen, svi brojevi moraju imati točan zbroj na kraju teksta. I to još nije dovoljno!“ (Malović 2005: 31) Banalne ćemo pogreške izbjeći provjerom svih podataka, koliko god je puta to potrebno. Uravnoteženost kao standard profesionalnog novinarstva nalaže prikazivanje svih strana u sukobu ili prilikom određenog događaja, no novinari često ne prikazuju drugu stranu i ne traže drugi izvor jer su već dobili cjelovitu informaciju iz jednog pouzdanog izvora. „Uravnoteženo izvještavati znači prikazati strane koje su upletene u događaj o kojem pišemo. (...) Druga strana ima pravo na svoju verziju. Novinar nije nadčovjek, koji odlučuje tko je kriv, a tko nije. Novinar mora predočiti događaj tako da sve strane imaju mogućnost reći što se dogodilo i zašto se dogodilo.“ (Malović 2005: 37, 38) Nadalje, mediji moraju pronaći način da uravnoteže izvještavanje i o pozitivnim i o negativnim temama, no realna je situacija kako u medijima prevladavaju negativne vijesti i teme. S druge strane, teško je postići uravnoteženost u uređivačkoj politici medija, zato što konzumenti medija imaju vrlo različite interese, pa se mnogi urednici odlučuju za lažnu ravnotežu te objavljuju „za svakoga ponešto“. „Urednik ne može zadovoljiti takve interese, njegova je zadaća uravnotežiti uređivačku politiku.“ (Malović 2005: 41) Osnovno je pravilo nepristranosti izbjegavanje opredjeljivanja i otvorenog slaganja s jednom od ispitanih strana prilikom izvještavanja. Nepristranost možemo usporediti s objektivnošću, no razlika je u tome što se nepristranost odnosi na neiskazivanje naših sklonosti i preferencija, cilj je pokazati otvorenost prema događajima. Iskazuje se prikazivanjem svih strana, čak i onda kada pojedine nisu dostupne, jer ih tada možemo spomenuti i time pokazati otvorenost prema događaju. Ovaj se standard profesionalnog novinarstva najčešće krši tijekom političkih kampanja, kada se novinari svrstavaju na određenu stranu, ali i prilikom velikih katastrofa kao što je primjerice, rat (Malović 2005: 19-46).

4.1.1. Analiza dnevnika: Jutarnji list i 24sata

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu AZTN) objavila je 8. studenog 2017. podatke o istraživanju tržišta tiska u Hrvatskoj za 2015. i 2016. prema kojima je zaključeno kako dnevne i tjedne novine ostvaruju sve manju prodaju zadnjih nekoliko godina. Uzorak u istraživanju predstavljala su 53 novinska nakladnika i distributera tiska (općeinformativni dnevници i tjednici). Prodana naklada općeinformativnih dnevnika u Hrvatskoj u 2016. iznosila je 73,7 milijuna primjeraka, što je pad za 8 posto u odnosu na 2015. kada je ukupna prodana naklada iznosila 80,3 milijuna primjeraka. Godine 2013. prodano je 100,3 milijuna dnevnih novina, a 2014. 91,2 milijuna, što ukazuje na pad naklade dnevnog tiska. Najveću nakladu u 2016., ali i u prethodne četiri godine ostvario je *24sata* (s tržišnim udjelom između 30 i 40 posto), na drugom je mjestu JL (s tržišnim udjelom između 20 i 30 posto), a na trećem VL (s tržišnim udjelom između 10 i 20 posto). Značajnu su prodaju ostvarili i dnevници regionalnog karaktera *Slobodna Dalmacija* i NL (s tržišnim udjelom od 5 do 10 posto) (<http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2015/06/AZTN-info-57.pdf>) Prema podacima Hrvatske gospodarske komore (u daljnjem tekstu HGK) planirana naklada za 2017. pet najtiražnijih tiskovina iznosi: *24sata* (90.000 primjeraka), JL (41.000 primjeraka), VL (40.000 primjeraka), *Slobodna Dalmacija* (29.000 primjeraka), NL (21.000 primjeraka) (<https://vijesti.rtl.hr/video/vijesti/224939/kako-je-internet-pojeo-novine-u-8-godina-tiraza-dnevnih-listova-se-prepolovila-a-najprodavaniji-je-casopis-za-mlade/>).

Prema standardima profesionalnog novinarstva analizirani su primjeri obiju tiskovina izdani za ponedjeljak, 12. lipnja 2017. JL jest drugi najtiražniji hrvatski nacionalni dnevnik. U najvećoj mjeri sadrži vijesti iz područja politike vezane uz grad Zagreb, Hrvatsku i svijet, a u manjoj tekstove o kulturi, sportu i životu. Na 47 stranica novina nalazi se ukupno 14 oglasa. Prvi profesionalni standard novinarstva – istinitost poštivan je u većini tekstova, odnosno ne može se kazati da su novinari vijesti izmislili, no s obzirom na to da u pojedinima nedostaju materijalni dokazi, ne možemo ih u potpunosti smatrati vjerodostojnima. Pet je tekstova u kojima sa sigurnošću možemo reći da su izvori zaštićeni, i to se odnosi, čak na podnaslov, radi zaštite aktualne vlasti. Konkretno, u članku „Hoće li politički tajnik HDZ-a zbog koalicije s HNS-om napustiti Plenkovićevu Vladu“, u podnaslovu stoji: „Izvor iz stranke: „Stier je već izjavio da nije spreman biti u Vladi u kojoj je HNS. Logično je da sada traži način za uzmak, no mislim da će ipak ostati.“ U istomu se ne citira izvor: „rekao nam je jedan istaknuti HDZ-ovac“, „izvori bliski Stieru“, „rekao je jedan stranački dužnosnik“ i sl. Jednako su tako izvori zaštićeni u članku pod naslovom: „HDZ ne želi biti samo promatrač u procesu reforme obrazovanja“. Nadalje, dva su članka bez dokaza (dokumenti ili fotografije) i izjave suprotne strane da bi se izvještaj mogao

smatrati istinitim i potpunim. Konkretno, navedeno se odnosi na naslove: „Osuđivani kriminalac bez ikakvoga povoda napao šefa velikogoričkog ŽDO-a stavivši mu pištolj na glavu“ (u istome nedostaje dokaz, a tekst počinje rečenicom „Do sukoba je kako neslužbeno doznajemo došlo...“) i „Zmije viđene u gradu nikome nisu prijatna“ (nema fotografije koja se spominje). U tekstovima pod naslovima: „Djeca mogu plivati, igrati tenis, kuglati, voziti kajak...“, „Nastavak svjetskog kino hita snimat će se i u Hrvatskoj“, „The Sponzoruše“ (riječ je o članicama jedriličarske posade) i „Avantura duga 104 kilometra kroz park prirode Velebit“ nisu potpisane sve objavljene fotografije, a na njima su i djeca. Mnogo je tekstova preneseno iz stranih medija, što zaključujemo prema načinu interpretacije događaja u kojima nisu citirane izjave glavnih aktera, a sve ih je napisala ista autorica, Antonija Handabaka: „Predsjednik Macron slavi novi trijumf“, „Boris Johnson: Neću rušiti May! Corbyn: Spreman sam preuzeti!“, „Val antimuslimanskih prosvjeda u Americi“, „Haradinaj proglasio pobjedu, koalicija osvojila 40 posto“ i „Prizemljili avion zbog tri putnika s knjigom sa slikom snajpera“. Svi navedeni tekstovi nalaze se u rubrici „Svijet“, a stil pisanja više odgovara komentaru, zbog spominjanja vlastitih zapažanja. Autori tekstove većinom pišu na temelju izjave samo jednog sugovornika, makar se radi o sukobu i pozivaju se na samo jedan pouzdan izvor, za koji čitatelji stječu dojam da se spominje tek usputno. Drugi standard profesionalnog novinarstva – poštenje, prekršeno je u spomenutim izvještajima tamo gdje se ne imenuju izvori radi zaštite političara te svakako u tekstovima „Osuđivani kriminalac bez ikakvoga povoda napao šefa velikogoričkog ŽDO-a stavivši mu pištolj na glavu“, „Šebalj: Svatko tko sjeda u Concept One, ipak bi trebao respektirati njegovu moć“, u kojima druga strana nije ravnopravno dobila priliku iznijeti svoju stranu priče, kao i „Sud odbio Ramljaka: Nema privremene zabrane Agramu“ jer nema izjave Dubravka Grgića, vlasnika Agrama. Iz tih razloga navedene članke ne možemo smatrati potpunima. Tekst pod naslovom, „Šebalj: Svatko tko sjeda u Concept One, ipak bi trebao respektirati njegovu moć“ nalazi se na dvije stranice, a priča je objavljena s pogrešnog stajališta, ako govorimo o profesionalnom novinarstvu. Izrazito je neprofesionalno stavljati u prvi plan automobil i njegove karakteristike dok je poanta pisanja bila stradavanje čovjeka u tom automobilu, što je u drugom planu, a stradala osoba nije dobila priliku za izjavu. S obzirom na to da je riječ o Richarda Hammonda, voditelju televizijske emisije „Grand Tour“ do kojega očigledno tada nisu mogli doći, novinari su priču prilagodili dostupnim izvorima, odnosno razgovarali su s hrvatskim vozačem automobilskih rallyja, Jurajem Šebaljom, koji je imao priliku voziti dotični automobil, *Concept One*. Prekršeni su standardi profesionalnog novinarstva – uravnoteženost, ali i nepristranost. Tekst „Cijena mlijeka je preniska, odustajemo od uzgoja, ali nitko ne želi kupiti kravice“ prikazan je samo iz jednog kuta, a s obzirom na to da i sam sugovornik spominje odgovorne za uništavanje proizvođača mlijeka, bilo ih je potrebno uključiti

u priču. Riječ je o Središnjem laboratoriju za kontrolu kvalitete mlijeka u Križevcima i Božidaru Pankretiću, bivšem ministru regionalnog razvoja i diplomiranom agronomu. U navedenome se krši uravnoteženost kao standard profesionalnog novinarstva. Članci su većinom gramatički i pravopisno točni. Nepoštivanje točnosti kao standarda profesionalnog novinarstva, odnosi se većinom na izostajanje riječi ili slova, primjerice, „Ugledna gošća nije željela izravno odgovoriti koji je najbolji svih vremena“ (misli se na sportašicu) ili *ingisova* umjesto *Hingisova*.

Kriterij nepristranosti podrazumijeva izvještavanje o događajima prikazanima onako kako su se i dogodili. Nepoštivanje tog standarda može bitno ugroziti vrijednost cjelokupnog teksta. Novinari JL-a prekršili su ga svrstavši se na stranu političara dok je javnost bila zakinuta za određene informacije. Imena političara iza kojih se nalazila izjava, nisu navedeni. „Novinari su uvijek vrlo bliski političarima. Oni su *insideri*, prisustvuju brojnim događajima, u središtu su zbivanja, znaju što se događa iza kulisa. (...) „Davanje informacije samo nekim novinarima tek je jedan način zadržavanja informacija“, tvrdi Kunczik. A to nije više novinarstvo, nego manipuliranje javnosti i medijima.“ (Malović 2005: 44)

24sata je hrvatski tabloid i lider među dnevnim tiskovinama. Sadrži rubrike „News“, „Panorama“, „Život“, „Show“, „Zdravlje“, „Shopping“, „Sport“ i dr. Na ukupno 75 stranica novina nalazi se 26 oglasa i nagradna igra za automobil *Fiat 124 Spider* u trajanju od 8. do 18. lipnja 2017. Pronađeno je 8 tekstova koji se nalaze i u broju JL za isti datum, od kojih je ukupno trima dan jednak prostor u novinama. *24 sata* se pritom poziva na medijske izvore tiskovina u kojima je isti tekst objavljen, a to su, primjerice VL i JL. S druge strane, prilikom analize ustanovljeno je kako se JL ne poziva na izvore VL-a ili *24sata*. Također, prilikom analiziranja članaka u *24 sata* primijećeno je znatno više nepotpisanih fotografija. Nadalje, u kratkim vijestima uopće se ne navode autori, određene vijesti koje zauzimaju veći prostor, napisane su na temelju objava i fotografija objavljenih na *Facebooku* (osobito u rubrici „Show“ i Život“, ali i iz rubrike s vijestima dana „News“). U članku pod nazivom „Kerim glavom rastura blokove i matematiku“ prisutne su izjave dječaka Kerima i njegove majke Sabine pri čemu je izjava glavnog aktera prenesena s *Facebooka*: „napisao je Kerim Ahmedspahić na svojem profilu na *Facebooku*“. Niti jedna od tri fotografije na kojima se, između ostalih nalaze Kerim i njegov trener, nisu potpisane. Ukupno je 9 članaka napisano na temelju barem dva izvora ili dvije izjave ili se poziva na barem dva izvora te ih možemo smatrati kompletnima. Riječ je o člancima: „Počelo guljenje, s početkom sezone počinju divljati i cijene“, „Sedmorica koji su vrijeđali Janicu idu u zatvor pet dana“, „Posjećuje ih medo, ljudi su u strahu od zvijeri...“, „Sanader-borac protiv korupcije“, „Dijete mora biti sigurno u sjedalici“, „Bit će otpuštanja, a Ramljak nije uspio blokirati Agram“, „Teška nesreća u Švicarskoj: Automobil se nakon prevrtanja zapalio, a uzrok

su vrlo vjerojatno baterije. Hammond je prošao bez ozljeda“, „Bankaru sude zbog milijunskog mita“ i „Roberto: Najviše me vesele hitovi mojeg idola Zaka“.

Članak u kojemu je riječ o verbalnom napadu na sportašicu Janicu Kostelić i kazni zatvora od pet dana za skupinu muškaraca, napisan je samo iz jednog kuta pri čemu je prekršena uravnoteženost kao standard profesionalnog novinarstva. Izvori koji se spominju jesu Hrvatski olimpijski odbor te izjava njezinog oca prenesena iz VL-a („rekao je njezin otac, Ante Kostelić, za VL“). Na fotografiji se nalazi opaska: „Javnost se slaže da ovakav vulgaran ispad ničime izazvan nije zaslužila“. Tvrdnja nije potkrijepljena izjavom, odnosno nije dokazana, te je prekršena istinitost kao standard profesionalnog novinarstva. Također, publika dobiva dojam da je tekst pisan pristrano, pri čemu se ponovno uočava kršenje jednog od standarda profesionalnog novinarstva – nepristranosti. To se može protumačiti prema plasiranju dva izvora koji brane Janicu, a pri čemu nema objave suprotne strane. („No, prije svega, zaslužuje poštovanje kao žena i kao takva ne smije biti meta ovakvih divljačkih napada“ – istaknuli su u HOO).

JL je objavio istu vijest pod naslovom „Zbog vrijeđanja Janice sedmorici pet dana zatvora“, no spominje se čak 5 izvora. Među njima je i „protivnički komentar“ Damira Gruića, glasnogovornika Torcide, koji smatra da je kazna zatvora zbog verbalnog delikta zabrinjavajuća, a povod za izjavu je situacija u hrvatskom nogometu („Što se nas tiče u hrvatskom nogometu nema mjesta za osobe koje se sada tamo nalaze...“). Nadalje, manja vijest u *24sata* „Kriminalac napao tužitelja: lupao ga pištoljem po glavi i prijetio mu“, u JL zauzima puno više mjesta. Navode se izvori – *24sata* poziva se na JL, ali spominje lupanje pištoljem po glavi dok JL piše kako je cijev pištolja bila prislonjena na glavu odvjetnika Diklića. *24sata* ovdje dovodi u pitanje istinitost kao standard profesionalnog novinarstva jer autor nije potpisan, a podaci nisu provjereni. Nadalje, tekst iz *24sata* pod naslovom „Otkazi u Konzumu“ u JL je objavljen pod naslovom „Sud odbio Ramljaka: Nema privremene zabrane Agramu“. Nema izjave sugovornika, već se *24sata* poziva na izvor JL. Nedostaju dokument Trgovačkog suda te izjava vlasnika Agrama, što bi članak učinilo vjerodostojnijim i kvalitetnijim. Tekst koji se u novinama nalazi pored navedenoga sa sigurnošću možemo reći krši standard profesionalnog novinarstva – istinitost: „Auto joj je otklizao s rive i okupao se u moru“, nema izjave oštećene niti se spominje njezino ime („vozačica Škode iz Vodica“), zapravo se cijela priča temelji na tzv. „rekla-kazala“, jer osim imena autora nema ni izvora („kako neslužbeno doznajemo“, „najvjerojatnije nije povukla ručnu kočnicu“). Ukupno je 8 nepotpisanih članaka, ne uključujući one potpisane samo inicijalima. Članak naslova „Teška nesreća u Švicarskoj: Automobil se nakon prevrtanja zapalio, a uzrok su vrlo vjerojatno baterije. Hammond je prošao bez ozljeda“ objavljen je na prikladniji način od istog objavljenog u JL. Razlog tomu je objavljivanje događaja onako kako se i dogodio, stradala osoba ne spominje se tek usputno i bez izjave kao poante vijesti. JL je isti događaj

objavio predstavivši vozača automobilskih rallyja, Juraja Šebalja, koji se okušao u vožnji modela automobila u kojem je stradao britanski voditelj Richard Hammond. *24sata* se poziva na kolumnu prometnog stručnjaka Željka Marušića i objavljuje izjavu Hammonda. Međutim, pogreška se dogodila nepotpisivanjem fotografija. Tekst iz rubrike „Život“ pod naslovom „Želiš da ti projekt uspije – šuti i radi“ predstavlja tzv. „navlakušu“ jer fotografija pjevačice Beyonce preko cijele strane nema veze s naslovom. Tekst iz rubrike „Show“ nekvalitetan je i nije osobito važan, što je prema autoru knjige *Osnove novinarstva* Stjepanu Maloviću jedna od naznaka kršenja poštenja kao standarda profesionalnog novinarstva: „Nijedan izvještaj nije pošten ako sadržava u biti nevažne informacije na štetu važnih činjenica. Dakle, poštenje uključuje primjerenost (relevantnost).“ (Malović 2005: 27) Riječ je o tekstu „Party za 100.000“, u kojemu se spominju nebitne informacije i u kojem nisu potpisane sve osobe na fotografijama. Standard profesionalnog novinarstva – točnost, u jednakoj je mjeri poštivan kao i u JL, jer nije bilo većih pravopisnih i gramatičkih grešaka ili *tipfelera*. Pogreške su primjerice, u sredini rečenice *Iako* umjesto *iako*, *učeni* umjesto *učenik*, *avaj* umjesto *ovaj*. Također, u jednom se članku spominje riječ *frkala* (vezano uz kosu), koja ne pripada hrvatskom standardnom jeziku (pravilno bi glasilo *uvijati*).

Slika 19. Jutarnji list (ponedjeljak, 12. lipnja 2017.)

Slika 19. prikazuje izostavljanje imena izvora u svrhu zaštite aktualne vlasti, čime su prekršeni standardi profesionalnog novinarstva – nepristranost i poštenje.

4.1.2. Analiza tjednika: Gloria i Story

Prema podacima istraživanja tržišta tiska za 2015. i 2016. godinu AZTN objavljenima 8. studenog 2017., u Hrvatskoj je 2016. prodano ukupno 4,3 milijuna primjeraka općeinformativnih tjednika, što je u odnosu na 2015. pad od 13 posto. Pad naklade, uz još dva lokalna tjednika, ne bilježi politički tjednik *Nacional*, a najprodavaniji tjednik je *7dnevno* u nakladi „Portala dnevno d.o.o.“. Drugi tjednik, prema prodanoj nakladi je *Globus* (Hanza Media), a na trećem je mjestu „Međimurje“ (List Međimurje d.o.o.). Sva tri navedena tjednika ostvarila su tržišne udjele između 10 i 20 posto (<http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2015/06/AZTN-info-57.pdf>). Na temelju kriterija poštivanja standarda profesionalnog novinarstva analizirani su primjeri ženskog tjednog tiska, konkretno GL u vlasništvu Hanza Medije i *Storyja* u vlasništvu Adria Medije Zagreb, za tjedan od 5. do 11. lipnja 2017. Prema podacima HGK planirana naklada ovih tjednika za 2017. jest sljedeća: GL 43.000 primjeraka, *Story* 22.000 primjeraka (<https://vijesti.rtl.hr/video/vijesti/224939/kako-je-internet-pojeo-novine-u-8-godina-tiraza-dnevnih-listova-se-prepolovila-a-najprodavaniji-je-casopis-za-mlade/>).

GL je hrvatski tjedni magazin „posvećen ženama i kulturi življenja“. Analizom je utvrđeno kako svaki članak u GL sadrži znatno više fotografija, nego teksta. Sadržaj časopisa prati život slavni osoba, njihov način odijevanja, prehrane, postignuća i dr. dok su na dvije stranice navedene novosti iz kulture, primjerice nadolazeći koncerti, izložbe, festivali i filmovi. Rubrike u GL su „Panorama“, „Panorama s kraljevskih dvora“, „Zvijezde“, „Moda“, „Ljepota“, „Intervju“ i dr. U časopisu ne prevladavaju oglasi, na 98 stranica nalazi ih se ukupno 23. Članci, uglavnom ne sadrže izjave, točnije njih 18, a njihovu istinitost potvrđuju potpisane fotografije s opisom. Tek jedan članak sadrži više izjava, a ostali su potkrijepljeni isključivo izjavama osoba o kojima je i riječ u članku. Tema broja jest „ekskluzivni intervju“ s bivšom novinarkom Josipom Pavičić Bernardini pod naslovom „Bolest me razdvojila od sina i muža“, povod je objava njezina romana „Šest milimetara“, no fokus je stavljen na njezino suočavanje s karcinomom dojke i bračne probleme. Sljedeća velika tema je vjenčanje odvjetnice Antonele Šušak i veslača Valenta Sinkovića s čak 18 fotografija (uglavnom uzvanici), prema kojima je i napisan članak. Preostale dvije teme s naslovnice jesu intervju s bivšim nogometašem Nikolom Pokrivačem koji boluje od Hodginkova limfoma (pod naslovom „Nema predaje, želim živjeti“), i članak iz rubrike „Zvijezde“ o Gal Gadot, glumici i pravnici, pod naslovom „Superžena i u privatnom životu“.

Standard profesionalnog novinarstva – istinitost, zadovoljen je korištenjem dokumenata, odnosno potpisanih fotografija gotovo u svim člancima u časopisu. Izvori informiranja bile su društvene mreže poput *Facebooka* i *Instagrama*, u kraćim člancima, a u većim se citiraju izjave glavnih aktera, primjerice u „Superžena i u privatnom životu“, „S treninga na vjenčanje“,

„Ženska strana režije“ i „Struji struja“. Nisu zamijećene laži i neistine, stoga je istinitost poštivana i zadovoljena. Poštenje se odnosi na sposobnost novinara da svim stranama u priči omogući sudjelovanje i da objavljuje cjelovite, relevantne te iskreno i jasno napisane vijesti, što je u većoj mjeri učinjeno. Iznimke su vijest pod nazivom „Cure su se opustile“ (riječ je o pjevačici koja je „natukla barem deset kilograma, što je prekrila raskošnom toaletom“), zato što nije relevantna – prednost se pruža važnijem sadržaju. U tekstovima pod naslovom: „Festival koji se ne propušta“, „Najdraža nagrada“, „Pravog frajera žene mogu nanjušiti“, „Dvostruko vjenčanje“ i „Ipak tata od formata“ nedostaju potpisi ispod jedne ili više objavljene fotografije, što članak čini nepotpunim. Istraživanje je pokazalo da čak 11 manjih tekstova nema potpise autora. Navedeno obuhvaća i dvije rubrike u novinama, a to su „Panorama s kraljevskih dvora“ (četiri teksta) i „Moda – novosti“ (četiri teksta). Isto se odnosi na „Mame u akciji“, što uz izostanak autora sadrži tek nekoliko redova teksta, dok su ostalo fotografije te članak o norveškom otočju Svalbard udaljenom 1300 kilometara od Sjevernog pola pod naslovom „Moje putovanje – Svalbard“. Na ovaj je način bitno prekršeno poštenje kao standard profesionalnog novinarstva. Slično možemo kazati i za intervju s naslovnice, „Bolest me razdvojila od sina i muža“, u kojemu je objavljena fotografija Josipe Pavičić Bernardini s Lunom Popović, kćerkom preminule modne dizajnerice Ivane Popović, što je očigledno učinjeno kako bi intervju bio dramatičniji i uvjerljiviji. Sljedeći standard profesionalnog novinarstva jest točnost, koji je ujedno najčešće kršen. U članku pod naslovom „Vizionarke s rijeke Kupe“ iz rubrike „Priče“ dva puta je pogrešno napisano ime osnivačice udruge Zvona kraj Kupe, Jasmine Cvetković („otkriva Jasminka Cvetković“, „zaključuje Jasmina Cvjetković“). Do ovakvih pogrešaka dolazi neprovjeravanjem podataka i napisanog članka, baš kao u ovom slučaju. Također, pronađene su stilske i gramatičke pogreške, primjerice, *nije dobio poštedu* umjesto *nije pošteđen*, *njegove oči plave* umjesto *njegove plave oči*, *Luka šulic* umjesto *Luka Šulić*, *u to* umjesto *i to*, na početku rečenice – *higijena* umjesto *Higijena*. Uzevši u obzir uravnoteženost, zaključuje se, kako su se novinari prilikom intervjua s bivšim nogometašem Nikolom Pokrivačem i intervjuom s Josipom Pavičić Bernardini usredotočili na pitanja o bolesti te postavljali i ona neprikladna poput „Je li bilo pomalo smiješnih situacija dok ste bolovali?“ Moglo bi se kazati da je intevju napravljen samo iz negativnog kuta, iako se na samom početku kao povod spominje objava Josipina romana i nastup u humanitarnoj udruzi Europa Donna. Prvo pitanje odnosi se na knjigu koju je sugovornica objavila („Šest milimetara“), ona se uživljava u tu priču i spominje gdje je dobila podršku i kako vlastitu knjigu smatra svojim životnim projektom jer u njoj opisuje kako se uspjela suočiti s bolešću i prihvatiti takav život. Novinar priču okreće u negativnom smjeru i postavlja pitanje „Kada vam je bilo najteže?“ i gotovo je svako slijedeće u tom tonu. Priča je činjenično mogla biti napisana u pozitivnom svjetlu jer se sugovornica, kako i sama spominje, ne

prepušta crnim mislima, nastavlja studij koji je započela i planira sagraditi kuću u rodnom kraju, gdje će se posvetiti pisanju: „Ne prepuštam se crnim mislima, živim za danas i svaki novi dan doživljavam kao najveći dar.“ U drugom spomenutom intervjuu pitanja su, također okrenuta prema bolesti i njezinu razvitku, iako je naslov „Nema predaje, želim živjeti“. Od ukupno 14 pitanja, 10 ih je vezano uz bolest. Sugovornik inače igra za Slaven Belupo, a u Dinamu je bio na poziciji veznog igrača. Zadatak novinara i urednika jest da u jednakoj mjeri nude i prate, i pozitivne i negativne događaje te poštuju standard profesionalnog novinarstva – uravnoteženost, no sukob/nesreća je, ipak zanimljiviji od slaganja. Standard profesionalnog novinarstva – nepristranost je poštivan, novinari se prilikom izvještavanja ne svrstavaju na stranu poznatih i slavni osoba te ih ne favoriziraju niti simpatiziraju.

Story je ženski tjedni magazin i prati život slavni osoba. Za razliku od GL prenosi mnogo više kulturnih događanja, i to u u rubrici „Cocktail SHOWBIZ“, koja obuhvaća festivale, kazalište, izložbe, knjige te zasebno glazbu, film, televiziju (serije) i web. Rubrike u *Storyju* su „StoryCafe“, „Lifestyle“, „StoryCocktail“ i „Party“. Na ukupno 114 stranica časopisa nalazi se 37 oglasa, dakle prisutnost oglasa je umjerena. Istraživanje je pokazalo da se ukupno 14 članaka u *Storyju* nalaze i u GL, od kojih se jedan nalazi na naslovnici – „Snaga u borbi za život“, Nikola, Katarina i Nika Pokrivač. Važne teme ovog broja (7. lipnja 2017.) jesu „S Martinom se osjećam kao da se znamo oduvijek“ (intervju s Lukom Nižetićem i spominje se na naslovnici), „Monika Berberović: Moje vjenčanje sa Seadom obilježile su samo pozitivne emocije“ (intervju), „U našem kućanstvu jako je veselo zbog kćeri tinejdžerica“ (intervju), članak „Zavodnik kojem nije do zavođenja“ i „Avangardni Charlie“ („ekskluzivno“ predstavljanje modne kampanje). Primjetno je kako *Story* sadrži mnogo manje fotografija i više teksta dok je u GL situacija obrnuta. Također, *Story* se prilikom izvještavanja povremeno poziva na druge medije među kojima su Otvoreni radio i tisak – *People* i *Telegraph*, za razliku od GL, koja to ne čini. No, s druge strane, *Story* je izvještavao gotovo isključivo o pozitivnim događajima (negativan je samo jedan u cijelome časopisu), a GL je nešto više izvještavala o negativnim događajima, premda je prednost dala onim pozitivnim. Nadalje, primijećuje se kako oba magazina često objavljuju tekstove u formi intervju a te kao izvore informacija najčešće koriste društvene mreže (*Instagram*, *Facebook* i *Twitter*). Podudarni članci su vjenčanje veslača Valenta Sinkovića i pravnice Antonije Sušak, članak o nogometašu Nikoli Pokrivaču koji boluje od Hodgkinova limfoma, 41. Dani satire Fadila Hadžića u kazalištu Kerempuh, pobjeda Real Madrida nad Juventusom, medeni mjesec sestre vojvotkinje Catherine, Pippe Middleton i menadžera Jamesa Matthews a i dr. Neki od objavljeni tekstova u različitoj su novinarskoj formi i/ili napisani na različit način. Primjerice, priča o nogometašu Nikoli Pokrivaču, koja se u *Storyju* nalazi na naslovnici, u GL je objavljena u obliku intervju a – *Story* je prikazuje u obliku

izvještaja, a izvor su Nikola i njegova supruga Katarina Pokrivač. Spomenuto vjenčanje u *Storyju* je vrlo kratko opisano, a izvori su četiri fotografije te zahvala mladoženje. U GL se isti događaj nalazi na naslovnici te je obrađen na šest stranica časopisa s 18 fotografija i tri izjave. Tekst pod naslovom „Aktivan medeni mjesec slavnoga engleskog para“ napisan je u obliku izvještaja s nekoliko fotografija uzmemo li u obzir izjave Pippe Middleton i njezinih roditelja. GL je isti tekst objavila u rubrici „Moda“, gdje samo spominje što su mladenci odjenuli uz prikaz fotografija tih i njima sličnih odjevnih predmeta. Članci o 41. Danima satire prikazani su na sličan način – u oba primjera donose mnogo fotografija, no u *Storyju* nema izjava dok u GL izjavu o događaju daje dramaturginja Željka Udovičić Pleština.

Prvi standard profesionalnog novinarstva jest istinitost, koji *Story* poštuje što potvrđuju članci dokumentirani potpisanim i opisanim fotografijama kao i prisutnost izvora i izjava. U istraživanju nisu primijećene lažne ili poluistinite objave. Sljedeći standard profesionalnog novinarstva jest poštenje i svojim većim dijelom je zadovoljen. Analizom je utvrđeno kako su objave najčešće cjelovite, relevantne, tekstovi su jasno napisani te se ne može kazati da su novinari nepismeni. Tekstovi su većinom potpisani, ukupno 3 su bez potpisa, a to su „Povratak na poznati teren“, „Plišanci oduševili djecu u Nazorovoj“ i „Samo najljepše od talijanskog baroka“. Članak „Uvijek najbolja ideja za piknik“ sadrži 5 fotografija među kojima su i one koje se ne odnose na događaj o kojemu je riječ. Treći standard profesionalnog novinarstva jest točnost i znatno je više poštivan nego u GL koja je dva puta pogrešno navela ime iste sugovornice. U člancima su prisutne gramatičke pogreške i *tipfeleri* pri čemu se ovaj standard krši, ali nije bilo pogrešaka koje narušavaju ugled novina. Primjerice, *mađu* umjesto *među*, *P odolski* umjesto *Podolski*, *režrao* umjesto *režirao*, *antioksidanasa* umjesto *antioksidansa*, *I* umjesto *I.* i sl. Temeljni standard profesionalnog novinarstva – uravnoteženost, *Story* je uglavnom ispoštovao, odnosno uključene su sve strane koje su za događaj važne, ali je prednost dana pozitivnim događajima poput vjenčanja, rođendana, roditeljstva i humanitarnih akcija („Plišanci oduševili djecu u Nazorovoj“, „U našem kućanstvu jako je veselo zbog kćeri tinejdžerica“, „Umjesto u mirovinu – na dječje igralište“, „Proletjela je prva godina s našom malenom Adnom“, „Veliko slavlje ljubavi uz naše najmilije“, „Lipanjsko vjenčanje u Istri“), dok negativnih događaja (neuspjeh, poraz ili gubitak) nema. Lijepo je čitati pozitivne vijesti i „ne loviti se“ samo za ono negativno, no ovako govori Stjepan Malović u svojoj knjizi *Osnove novinarstva*: „Ima i dobrih događaja, dobrih ljudi. Čitatelji, slušatelji i gledatelji imaju pravo znati i ono loše, ali ne smije im se uskratiti ni ono dobro. I to je ravnoteža u uređivačkoj politici.“ (Malović 2005: 39) Na taj je način došlo do kršenja uravnoteženosti kao standarda profesionalnog novinarstva. Posljednji standard profesionalnog novinarstva jest nepristranost i nalaže izvještavanje bez predrasuda i pokazivanja vlastitih sklonosti. Potrebno je prikazati otvorenost prema događajima te se ne

4.1.3. Analiza mjesečnika: *Cosmopolitan* i *National Geographic*

Istraživanje ovih dvaju časopisa obuhvaća lipanjska izdanja za 2017. Analizom se želi utvrditi jesu li poštivani standardi profesionalnog novinarstva te ispitati sadržaj časopisa.

Cosmopolitan je najprodavaniji ženski mjesečnik na svijetu koji u Hrvatskoj izlazi od 1998., prvotno u sklopu izdavačke kuće EPH, a od 2010. izdanje je novinske kuće Adria Media Zagreb (<http://blog.dnevnik.hr/petraplivelic/2014/04/1631758341/cosmopolitancom-i-cosmopolitanhr-usporedba-web-stranica-i-profila-na-drustvenim-mrezama-facebook-i-twitter.html>). Stalne rubrike u časopisu jesu „Cosmoscope“, „Ja, samo bolja“, „Seks, ljubav, strast“, „Cosmo moda i ljepota“, „Bloggerica“, „Pitajte me“, „Strašni sud“ i dr. Izdanje *Cosmopolitana* za lipanj 2017. sadrži 18 oglasa na ukupno 138 stranica časopisa, a najviše ih se nalazi na početnim stranicama. Sadržaj čine kolumne, intervjui, različiti prilogi o modi, ljepoti, *lifestyleu* i seksualnosti te „testovi“, odnosno upitnici (u ovom broju ih je 6, ukupno 5 u rubrici „Ljubav i Seks“ i jedan u rubrici „Cosmo test“). Analizom je utvrđeno kako se lipanjski broj *Cosmopolitana* za godinu 2017. sastoji od ukupno 42 priloga i članka. Među njima je 7 tekstova ili priloga bez potpisa autora, a to su naslovi „19 stvari, koje biste trebale učiniti ovaj mjesec“, „Ovo su morski bestseleri“, „Milenijalci na rubu živčanog sloma“, „Zbogom moja privatnosti!“, „Cosmo HotSpot“, „Strašni sud“ i „U kakvoj ste kondiciji“, zatim 4 članka ili priloga na kojima nisu imenovane sve osobe na objavljenim fotografijama pod naslovom „Proljetno čišćenje“, „Street style – Bijela“, „Svjetlo, kamera, matura!“ te ponovno – „Strašni sud“, i na kraju, ukupno su 2 priloga ili članka u kojima nedostaje izvora, a to su „Proljetno čišćenje“ i „Couchsurfing“. Istraživanje je pokazalo da su sve objavljene fotografije potpisane. Nadalje, u časopisu svakako prevladavaju modni i *beauty* prilogi, no prisutne su i neke ozbiljnije teme poput istinitih životnih priča triju djevojaka pod naslovom „Kada glava pobijedi tešku dijagnozu“, članak o *cyber* uhođenju i nezaštićenim podacima na društvenim mrežama pod nazivom „Zbogom moja privatnost“, kolumna „Deramatologinja sam i dobila sam rak kože“ i sl. Na naslovnici se nalazi glumica Hilary Duff uz citat „Nikad ne očajavam, zato što nemam dečka“, koji se odnosi na intervju sa spomenutom glumicom pod naslovom „Bezbrizan život“. Preostale važne teme broja su prilog u kojem doznajemo kako napisati dobar CV – „Znam kako ćete impresionirati šefa“, zatim „Veliki Cosmo seks ispit“ te modni prilog „Kako biti 100% stylish“. Većinu sadržaja čine fotografije s modnim dodacima, odjećom, kozmetikom i fotomodeli, no časopis sadrži i 3 kolumne, 3 članka i intervju.

Prvi standard profesionalnog novinarstva – istinitost, poštivan je s obzirom na to da u istraživanju nisu zamijećene lažne objave, zadovoljeni su pravo javnosti da zna i razumije te pravo javnosti da se rasonodi. Sljedeći standard profesionalnog novinarstva – poštenje,

prekršeno je jer nisu objavljena imena autora svih priloga i članaka u časopisu niti imena svih osoba na fotografijama na kojima ih se nalazi više. Standard je poštivan uzmemo li u obzir to da su novinari iznosili vlastita stajališta isključivo u kolumnama (npr. „Stil ne čini čovjeka“, „Jeste li ljubavni hipohondar?“), a time su pokazali da nisu bili pod utjecajem vlastitih predrasuda. Standard profesionalnog novinarstva – točnost, djelomično je poštivan. Iznesene činjenice jesu točne, imena poznatih osoba ili službenih izvora nisu pogrešno napisana, ali su se dogodile tiskarske pogreške, i to uglavnom izostajanje slova, *tipfeleri* ili riječi koje ne pripadaju hrvatskom standardnom jeziku. Primjerice, *ofarabajte* umjesto *obojite*, *farbanja* umjesto *bojenja*, *oomogućuje* umjesto *omogućuje*, *lak* umjesto *laka*, *dečko* umjesto *dečkom* i slično. Za standard profesionalnog novinarstva – uravnoteženost, možemo kazati da je ispoštivan, što zaključujemo prema broju izvora i citiranih izjava u gotovo svim člancima i priložima. Primjerice, u članku „Kako preboljeti svoj beauty fomo“, navedeno je pet izvora, a u onom naslova „Sredite svoju SPF policu!“ spominju se dva izvora, koliko je prema pravilima profesionalnog novinarstva potrebno. Valja napomenuti kako je uređivačka politika u *Cosmopolitanu* dobro usklađena, u jednakoj mjeri objavljuju i strani i domaći novinari, a tekstovi obuhvaćaju i pozitivnu i negativnu tematiku. Posljedni standard profesionalnog novinarstva – nepristranost, u *Cosmopolitanu* je poštivan. Novinari se, tamo gdje se to moglo dogoditi, nisu svrstavali ni na koju stranu u priči, također, ne može se reći da su objavljivani prilozi obojeni sklonostima novinara, a ondje gdje je spomenuto više osoba, svima je dana prilika da iznesenu svoje stajalište, koje je više bilo citirano, nego parafrazirano.

NG jest mjesečnik o prirodi, znanosti, kulturi i povijesti. Slogan časopisa glasi „Mi vjerujemo da znanost, istraživanja i dobre reportaže mogu promijeniti svijet“. Oglasa je vrlo malo, svega 5 na ukupno 112 stranica časopisa. Rubrike i teme NG-a nisu brojne, no detaljno su obrađene, uglavnom su to reportaže koje obuhvaćaju rad na terenu, a potkrijepljene su brojnim profesionalnim fotografijama, geografskim kartama, ilustracijama i grafikonima. Časopis čine tri rubrike – „Prizori zemlje“, „Istražujemo“ i „Svjedočanstvo“. Analiza se odnosi na broj za lipanj 2017. koji sadrži ukupno 10 članaka, a u rubrici „Prizori zemlje“ 2 fotografije s kratkim tekstom o fotografiranome. Uvodnik se nalazi tek na posljednjoj stranici. NG se od ostalih mjesečnika razlikuje prema opsegu članaka (i do 20 stranica) koji sadrže obilje profesionalnih fotografija kao i prema koncepciji. Naslovi zauzimaju cijelu stranicu, a s lijeve ili desne strane smještena je fotografija. Zatim slijede 2-4 stranice fotografija, tekst, potom ilustracije ili grafikoni, tekst, pa ponovno fotografije. Svi su tekstovi stilski lijepo oblikovani, a s druge strane pisani su jednostavnim rječnikom razumljivim široj publici. Također, na kraju većine tekstova nalazi se 1-2 rečenice o autoru i fotografu. U ovom broju prevladavaju strane teme, a domaće su tek dvije. To su članak „Blago podmorja“ o otkriću olupine broda s vrijednim keramičkim predmetima

južno od otoka Mljeta i reportaža „Park prirode Učka“ o životu na istoimenoj planini. Tema broja je istraživanje pod naslovom „Zašto lažemo“ – naime, provedeno je nekoliko eksperimenata među djecom da bi se doznalo u kojoj dobi počinju lagati, a provela su ih psiholozi. Članak sadrži dva grafikona, 11 fotografija (osobe razotkrivene u teškim lažima, a koje su to činile radi različitih koristi) te 6 ilustracija i poznatih svjetskih skandala među kojima je i afera Watergate). Ostali, strani tekstovi, napisani su u formi intervjua, reportaže i članka. Ondje, gdje je to bilo moguće, priča je obuhvaćena iz više kutova. Nadalje, ono što je vrlo važno, gotovo svi članci sadrže potpise autora teksta i fotografija, službene izvore te izjave barem dva sugovornika.

Prvi standard profesionalnog novinarstva – istinitost, poštivan je u svim člancima, što zaključujemo prema tome jer su dobro napisani i razumljivi, zadovoljena su prava javnosti da dobije informaciju i da se razonodi. Laži i manipulacije u ovoj analizi nisu zamijećene. Novinari su dokumentarno izvještavali, uz brojne fotografije i geografske karte, koristili su povjerljive izvore (npr. organizacija UN – Habitat, voditelj Odjela za podvodnu arheologiju HRZ-a – Igor Miholjek, fizičar Nacionalne uprave za oceane i ravnotežu – Andrew Wittenberg, ravnatelj Javne ustanove „Parka prirode Učka“ – Egon Vasilčić i dr.), a najčešće su pisali o onome što su osobno vidjeli s obzirom na to da časopis sadrži putopisne reportaže („Park prirode Učka“, „Život u ravnoteži“, „Eruptivni krajolik“). Drugi standard profesionalnog novinarstva – poštenje, ispoštovan je i zadovoljen time što je NG priču sagledao s barem dva gledišta, ukoliko je to bilo potrebno s obzirom na vrstu novinarskog teksta, a osobama koje su spomenute dana je prilika da iznesu svoje mišljenje. Primjerice, u istraživanju „Zašto lažemo“ među fotografijama koje prikazuju razloge zašto ljudi lažu, uvrštene su osobe koje danas žale, i koje ne žale zbog učinjenog djela. Također, prilikom spominjanja osoba važnih za priču, objavljene su njihove izjave, u cijelom časopisu članci su napisani na temelju 2-5 izvora. Treći standard profesionalnog novinarstva je točnost, a poštivan je djelomično. Nisu pronađena pogrešna navođenja imena sugovornika ili institucija, što bi znatno narušilo ugled časopisa, a pojedincima nanijelo neugodnosti. No, primijećene su tiskarske i gramatičke pogreške. Primjerice, *Egitpu* umjesto *Egipstu*, *okužuje* umjesto *okružuje*, *spada* umjesto *pripada*, *previše brzo* umjesto *prebrzo*, *se* umjesto *sve* i sl. Sljedeći standard profesionalnog novinarstva – uravnoteženost, uglavnom je ispoštovan tako što je pozornost posvećena različitim osobama, i manje i više važnima za događaj, objavljene su i pozitivne i negativne priče, možda nešto više one pozitivne. Nije poštovan s te strane što su u cijelom časopisu objavljena samo 2 domaća članka, vezana za Hrvatsku, a ostalih 8 obuhvaća svijet, a s obzirom na to da se radi o hrvatskom izdanju, u tom bi smjeru potrebno bilo i uskladiti uređivačku politiku. Na kraju, standard profesionalnog novinarstva – nepristranost, nije prekršen. Pri izvještavanju nije dolazilo do iznošenja vlastitih

stavova niti opredjeljivanja, dobivena je nepristrana slika događaja o kojima je pisano objektivno. S obzirom na to da je riječ o duljim reportažama i člancima, korišteno je nekoliko izvora i citiranih izvjava, čime su novinari pokazali otvorenost prema događaju.

Teško je i nezahvalno uspoređivati ženski časopis sa znanstvenim časopisom jer su namijenjeni različitoj publici. Ipak, ono što je donekle zajedničko *Cosmopolitanu* i NG-u jest opseg fotografskog materijala. Bitna razlika pritom je u tome što fotografije u *Cosmopolitanu* služe kao dodatak tekstualnom sadržaju i postižu vizualni efekt dok su u NG-u to profesionalne fotografije bez kojih članak ne bi bio cjelovit. Također, obje tiskovine izlaze u sklopu izdavačke kuće Adria Media Zagreb. Prvi standard profesionalnog novinarstva – istinitost, u većoj mjeri poštuje NG. Izvještavao je kvalitetnije (dokumentarno), fotografije uz koje su objavljivane i geografske karte te ilustracije, nisu poslužili isključivo kao nadopuna tekstualnog sadržaja. *Cosmopolitan* je istinitost prilikom izvještavanja poštovao u smislu zadovoljenja prava javnosti da zna i razumije te prava javnosti da se rasonodi. Drugi standard profesionalnog novinarstva – poštenje, također je više poštovao NG, zato što čitateljsku publiku nije dovodio u zabludu namećući trendove i obrasce (i to pogrešne), a *Cosmopolitan* je upravo to činio, navodeći, kako bismo trebali izgledati da bismo nalikovali poznatim i slavnim osobama. Treći standard profesionalnog novinarstva – točnost, prekršen je u oba slučaja. Objе tiskovine sadrže gramatičke i pravopisne pogreške te riječi koje ne pripadaju hrvatskom standardnom jeziku. Većih pogrešaka poput pogrešnog navođenja titule ili imena i prezime osoba nije bilo. Četvrti standard profesionalnog novinarstva – uravnoteženost, oba časopisa su uglavnom poštovala, no uređivačka politika je bolje usklađena u *Cosmopolitanu* jer su priloge sastavljali podjednako i domaći i strani autori (uključujući kolumne) te se podjednako piše i o domaćim i o stranim poznatim osobama (s obzirom na vrstu časopisa), dok su od ukupno 10 tema u NG-u samo 2 domaće. Peti standard profesionalnog novinarstva – nepristranost, poštovala su oba časopisa. Vlastiti stavovi nisu iznošeni u formama u kojima to nije dopušteno, nije dolazilo do opredjeljivanja ili objavljivanja članaka prema sklonostima novinara. NG je otvoreno pristupao događaju, svaki članak odnosno reportaža temelji se na više izvora, čime je prikazana otvorenost prema temi. U *Cosmopolitanu* također nije bilo objava u kojima je vidljivo pristrano izvještavanje i opredjeljivanje, a kada su se spominjali sugovornici, svakome je dana mogućnost iznošenja vlastitog mišljenja, koja su i citirana. Dakle, i *Cosmopolitan* i NG poštovali su standarde profesionalnog novinarstva – istinitost i nepristranost, a kršili – točnost. Dok je *Cosmopolitan* dobro uskladio uređivačku politiku i zadovoljio uravnoteženost kao standard profesionalnog novinarstva, NG je izvještavao mnogo poštenije od *Cosmopolitana* pazeći na poštenje kao standard profesionalnog novinarstva.

Slika 21. National Geographic (lipanj 2017.)

Slika 22. Cosmopolitan (lipanj 2017.)

Slika 21. i 22. prikazuju fotografski materijal u časopisima *Cosmopolitan* i *NG*. U prvom primjeru fotografije služe kao dopuna tekstulanog sadržaja dok u drugom članci ne bi bili cjeloviti bez prisutnosti fotografija.

5. Zaključak

Neosporna je činjenica kako je tisak tijekom povijesti odigrao važnu ulogu, a prije svega u pretpreporodno doba i tijekom hrvatskog narodnog preporoda, u borbi za stvaranje hrvatskoga standardnog književnog jezika, kada su novine predstavljale sredstvo buđenja nacionalne svijesti i borbe protiv mađarizacije. Kako se Hrvatska tada nalazila u sklopu Austro-Ugarske Monarhije, za tiskanje novina na hrvatskom jeziku potrebno je bilo odobrenje bečkog dvora, u čemu je uspio jezikoslovac Ljudevit Gaj i 1835. pokrenuo *Novine Horvatzke* koje danas izlaze pod nazivom *Narodne novine* i službeno su glasilo Republike Hrvatske. Upravo zahvaljujući novinstvu, hrvatski će jezik iz pučkoga govora prerasti u jezik visoke kulture i politike. Sloboda tiska u potpunosti je ostvarena padom komunističkog režima, no stoljećima prije tiskovine su konstantno zabranjivane i plijenjene dok su novinari i urednici progonjeni, kažnjavani, osuđivani na robiju te čak i smrtno kažnjavani. Ipak, određene tiskovine preživjele su i najnepovoljnija razdoblja poput Šestosiječanjske diktature, pa je tako *Pozor/Obzor* izlazio punih osamdeset godina, sve do početka Drugoga svjetskog rata. Osobito velik značaj imao je i politički dnevnik *Vjesnik* koji je izlazio 72 godine, no zbog nemogućnosti pokrića troškova i vrlo niske naklade ugašen je 2012. Početak 20. stoljeća, između ostalog obilježila je pojava NL-a, koji je prema sadržaju rubrika i izgledu naslovne stranice nalikovao svjetskim tiskovinama kao što je američki NYT. U isto vrijeme razvija se informativni tisak, pojavljuju se prvi ženski listovi te prvi hrvatski moderni magazin *Svijet* u kojemu je najavljen početak emitiranja prve hrvatske radiostanice, što je ujedno odraz povezanosti tiskanih s ostalim medijima.

Nepovoljno razdoblje za cjelokupno novinarstvo nastupa ulaskom u 21. stoljeće, a karakteriziraju ga ovisnost o kapitalu, privatizacija novinskih kuća i potplaćenost novinara. Novinstvo je danas potpuno slobodno, no status dnevnih novina izrazito je negativan, što dokazuje pad naklade gotovo svih dnevnika i tjednika te zamjena određenih dnevnih tiskovina *online* izdanjem. Nakon samo pola godine izlaženja u tiskanom obliku, to je primjerice učinio *Telegram* uvidjevši da se 90 posto njihove publike nalazi na društvenim mrežama, a na taj je način udvostručio i vlastite prihode. Posljednih osam godina naklada svih dnevnih novina sve je manja. Svake se godine smanjuje za oko 10 posto, što se odnosi i na najtiražnije dnevnik: JL, VL, *Slobodnu Dalmaciju*, NL i *24sata* (<https://vijesti.rtl.hr/video/vijesti/224939/kako-je-internet-pojeo-novine-u-8-godina-tiraza-dnevnih-listova-se-prepolovila-a-najprodavaniji-je-casopis-za-mlade/>). Navedeno potvrđuje hipotezu istraživačkog dijela ovoga završnog rada da će dnevne novine zamijeniti portali, dok je budućnost tiska u specijaliziranim časopisima. Najtiražniji je mjesečnik u 2016. prema podacima HGK, časopis za tinejdžere *OK!* s nakladom od ukupno

317.000 primjeraka, što je pomalo iznenađujuće uzmemo li u obzir rašireno mišljenje kako mlađe generacije uopće ne čitaju tiskovine.

U istraživačkom dijelu rada provedeno je ispitivanje među studentima novinarstva Sveučilišta Sjever i građanima pod nazivom *Ispitivanje navika čitanja novina* putem *online* anketa. Rezultati su doveli do spoznaje kako studenti najmanje čitaju dnevnik, a najviše mjesečnike, konkretno – najmanja je čitanost zabilježena među dnevnim novinama, ukupno tek 33,30 posto, a najveća među mjesečnicima, ukupno 51,90 posto. Situacija je upravo suprotna bila među građanima – najčitaniji su dnevnik, ukupno 75,20 posto, a na posljednjem su mjestu mjesečnici s ukupno 47,50 posto čitanosti. Najčitanije dnevne, tjedne i mjesečne tiskovine na temelju rezultata anketnog ispitivanja (JL, *24sata*, GL, *Story*, *Cosmopolitan* i NG) analizirane su prema standardima profesionalnog novinarstva (istinitost, poštenje, točnost, uravnoteženost i nepristranost). Sve navedene tiskovine prekršile su 1-2 standarda. Najveće pogreške dogodile su se među tjednicima i dnevnicima, gdje su izvori najčešće bili zaštićeni, a novinari svrstavani na stranu političara (JL), dok su imena glavnih sugovornika pogrešno navedena, što bitno narušava ugled i vjerodostojnost novina (GL). Analizom mjesečnika, zaključuje se kako NG nije u većoj mjeri kršio standarde profesionalnog novinarstva, no zahtijeva bolju uređivačku politiku. Također, *Cosmopolitan* ne izvještava pošteno jer se čitateljska publika dovodi u zabludu nametanjem trendova i obrazaca ponašanja poznatih i slavni osoba.

Rezultati dobiveni prilikom anketnog ispitivanja publike i analize standarda profesionalnog novinarstva, potvrdili su hipotezu od koje polazi ovaj završni rad: Budućnost tiska je u specijaliziranim časopisima dok će dnevne novine zamijeniti portali. Ukoliko naklada dnevnika nastavi opadati, u pitanje dolazi opstojnost tiskanih izdanja te je sasvim moguća situacija da će vlasnici biti prisiljeni ukinuti tiskana i pokrenuti digitalna izdanja – kao što je *Telegram* već učinio, a o čemu razmišljaju i u *24sata*. Analiza specijaliziranog tiska, primjerice NG-a, potvrđuje kako bi budućnost tiska mogla biti svjetlija za mjesečnike specijalizirane za određena znanstvena i društvena područja. U navedenom časopisu nema ni jednog teksta ili fotografije kojemu nedostaje potpis autora. Iako ne sadrži obilje tema, sve prisutne detaljno su razrađene i dokumentirane profesionalnim fotografskim materijalom, geografskim kartama i/ili ilustracijama. Svaka se reportaža poziva na najmanje dva službena izvora u kraćem i četiri izvora u duljem tekstu, a upravo su nedostatak izvora i nepošteno izvještavanje najčešće pogreške prilikom izvještavanja – kako u tiskanim, tako i u elektroničkim medijima.

U Koprivnici, 19.2.2018.

Marijana Daničić

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Marijana Daničić (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom PERSPEKTIVE TISKANIH MEDIJA U HRVATSKOJ (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Daničić Marijana
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, Marijana Daničić (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom PERSPEKTIVE TISKANIH MEDIJA U HRVATSKOJ (upisati naslov) čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Daničić Marijana
(vlastoručni potpis)

6. Literatura

Knjige:

- [1] Malović, S. 2005. *Osnove novinarstva*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb.
- [2] Najbar-Agičić, M. 2015. *Povijest novinarstva*. Ibis grafika – Sveučilište Sjever. Zagreb.
- [3] Vilović, G. 2007. *Povijest vijesti*. SVEUČILIŠNA KNJIŽARA d.o.o. Zagreb.

Internetski izvori:

- [1] Božidar, N. „Smrtna presuda građanskome novinarstvu“. *MediAnali: međunarodni znanstveni časopis za pitanja medija, novinarstva, masovnog komuniciranja i odnosa s javnostima* Vol. 1, No. 2, 2007. (<https://hrcak.srce.hr/file/65254>) dostupno: 21.10.2017.
- [2] Krušelj, Ž. „Konceptijska ishodišta i kadrovska povezanost zagrebačkog Poleta i koprivničkog LOK-a“. *Podravina: časopis za multidisciplinarna istraživanja*. Vol. 14., No. 27, 2015. (<http://hrcak.srce.hr/148953>) dostupno: 17.10.2017.
- [3] Vilović, G. „Istraživačko novinarstvo, tabloidizacija i etika“. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*. Vol. 12., No. 6, 2003. (<http://hrcak.srce.hr/19270>) dostupno: 26.10.2017.
- [4] Vukasović, D. „Budućnost medija: mediji i smrt“. *In medias res: časopis filozofije medija*. Vol. 4., No. 7, 2015. (<http://hrcak.srce.hr/152048>) dostupno: 26.10.2017.
- [5] Švogor, V. „Zagrebačko liberalno novinstvo o slobodi tiska i društvenoj ulozi novina od izbijanja revolucije 1848. do uvođenja neoapsolutizma 1851. godine“. *Povijesni prilozi*. Vol. 30, No. 30, 2006. (<http://hrcak.srce.hr/12790>) dostupno: 16.10.2017.
- [6] <http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2015/06/AZTN-info-57.pdf> dostupno: 12.11. 2017.
- [7] <https://vijesti.rtl.hr/video/vijesti/224939/kako-je-internet-pojeo-novine-u-8-godina-tiraza-dnevnih-listova-se-prepolovila-a-najprodavaniji-je-casopis-za-mlade/> dostupno: 12.11.2017.
- [8] <https://evarazdin.hr/nasim-krajem/prije-150-godina-u-varazdinu-izasle-prve-satiricke-novine-u-hrvatskoj-118109/> dostupno: 21.10.2017.
- [9] <http://www.ziher.hr/novo-doba-istrazivanja-125-godina-national-geographica/> dostupno: 25.11.2017.
- [10] <http://blog.dnevnik.hr/petraplivelic/2014/04/1631758341/cosmopolitancom-i-cosmopolitanhr-usporedba-web-stranica-i-profila-na-drustvenim-mrezama-facebook-i-twitter.html> dostupno: 25.11.2017.

Grada:

[1] Cosmopolitan (Broj 231., Izdanje: mjesec, 6. godina, 2017.)

[2] Gloria (Broj 1170., Izdanje: četvrtak, 08.06.2017.)

[3] Jutarnji list (Broj 6760., Izdanje: ponedjeljak, 12.06.2017.)

[4] National Geographic (Broj 6., Izdanje: mjesec, 6. godina, 2017.)

[5] Story (Broj 23., Izdanje: srijeda, 07.06.2017.)

[6] 24sata (Broj 4337., Izdanje: ponedjeljak, 12.06.2017.)

Popis slika

Slika 1. Spol ispitanih studenata.....	12
Slika 2. Godina studija ispitanih studenata.....	12
Slika 3. Studentski status.....	13
Slika 4. Ukupna čitanost dnevnih novina.....	13
Slika 5. Čitanost dnevnika prema odgovorima studenata.....	14
Slika 6. Ukupna čitanost tjednih novina.....	14
Slika 7. Čitanost tjednika prema odgovorima studenata.....	15
Slika 8. Ukupna čitanost mjesečnog tiska.....	16
Slika 9. Čitanost mjesečnika prema odgovorima studenata.....	16
Slika 10. Spol ispitanika.....	17
Slika 11. Dob ispitanika.....	18
Slika 12. Stupanj obrazovanja ispitanika.....	18
Slika 13. Ukupna čitanost dnevnih novina.....	19
Slika 14. Čitanost dnevnika prema odgovorima građana	19
Slika 15. Ukupna čitanost tjednih novina.....	20
Slika 16. Čitanost tjednika prema odgovorima građana	20
Slika 17. Ukupna čitanost mjesečnog tiska.....	21
Slika 18. Čitanost mjesečnika prema odgovorima građana	22
Slika 19. Jutarnji list (ponedjeljak, 12. lipnja 2017.).....	29
Slika 20. Gloria (četvrtak, 8. lipnja 2017.).....	34
Slika 21. Cosmopolitan (lipanj 2017.).....	39
Slika 22. National Geographic (lipanj 2017.).....	39